

Kağı

İNADINA EDEBİYAT

YAZ 2018 9

Bir Hayat Ekseni: Edebiyat Gaye Boralıoğlu

Dijital İletişimde Bağımlılıktan Mucizelere
Levent Erden

Yaşam İçin Eğitim: Niçin ve Nasıl?
Batuhan Aydagül

Özgür Çocuk Edebiyatı Mümkün mü?
Mine Soysal, İnci Vural, Elif Doğan

Edebiyatın Umut Sokakları
Gülsevin Kırıl

Neden yaratıcı okuma?
Fusun Çetinel

Dijital İletişimde Bağımlılıktan Mucizelere...	6
Levent Erden	
Bir Hayat Ekseni: Edebiyat	12
Gaye Boraloğlu	
Yaşam İçin Eğitim: Niçin ve Nasıl?	18
Batuhan Aydagül	
8. Türkiye Yayıncılık Kurultayı'nda neler oldu?	22
Özgür Çocuk Edebiyatı Mümkün mü?	24
Mine Soysal, İnci Vural, Elif Doğan	
Edebiyatın Umut Sokakları	32
Gülsevin Kırıl	
Edebiyata davet eden yaratıcı okuma uygulamaları	38
Neden yaratıcı okuma?	42
Füsün Çetinel	
Zeynep Cemali Öykü Yarışması 2018 başvuruları sonlandı.	48

İNADINA EDEBİYAT • YAZ 2018 • 9

© **Günişği Kitaplığı**

Keçi edebiyat e-dergisi
6 ayda bir ücretsiz yayımlanır.

Tüm yayın hakları saklıdır.
Yayımlanan yazı, görsel ve bilgiler
kaynak gösterilmeden alıntılanamaz.
İmzalı yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.

Sahibi: Günişği Kitaplığı Yayıncılık A.Ş.
adına Mine Soysal.

Editör: Halil Türkten

Grafik tasarım: Huban Korman
Grafik uygulama: Eda Tuğsal
Son okuma: Hande Demirtaş
Reklam: Oya Balkan

Bu sayıya katkıda bulunanlar:
Banu Ünal, Deniz Boz Aydemir, Halil Özgün.

keciwebiyyat.com
twitter.com/keciwebiyyat
facebook.com/keciwebiyyat
instagram.com/keciwebiyyat

info@keciwebiyyat.com
0212 212 99 73
Büyükdere Cad. Polat İş Merkezi
87/6 Mecidiyeköy 34387 İstanbul

Edebiyatın derin hafızasında...

Dört yılı geride bırakan e-dergi Keçi, “inadına edebiyat” diyerek çıktığı yolda 9. sayısıyla yaza merhaba diyor. Her sayıda olduğu gibi yine özel bir içerik takdim ediyor okurlarına. 40’a yakın ilden, 500’den fazla öğretmen, eğitim yöneticisi, akademisyen ve kütüphanecinin katıldığı 11. Eğitimde Edebiyat Semineri’nden süzülen “eğitimde edebiyat” arşivi YAZ 2018 sayısında.

Yeni sayıda; Kadeş Savaş’ından 1968 Fransa’sına, Nazi toplama kamplarından Turist Ömer’li Taksim’e, Mardin’den Mudanya’ya kadar uzun soluklu bir yolculuğa çıkıyoruz. Güçlü karakterleri, çarpıcı diliyle severek okuduğumuz Gaye Boralioğlu, çoğu yazarın karşı karşıya kaldığı “Neden yazıyorum?” sorusunun peşine düşüyor. Gizem ve mizah dolu üslubuyla çocukların sevgilisi haline gelen Gülsevin Kırıl, çocuk edebiyatının umut sokaklarında yürüyor, barış dilini kurmanın olanaklarını aktarıyor.

Levent Erden, insanlığın hızını, hıza bağlı olarak her gün yenilenen dilini ve 24 saat ömrü olan hikâyelerimizi ele alıyor, geleceğin dijital dünyasının kapılarını aralıyor. Eğitim uzmanı Batuhan Aydagül, “yaşam için eğitim” yolunda yediden yetmişe sorumluluklarımızı hatırlatırken, aktif yurttaşlık ve eylemlilik üzerinden umudu işaret ediyor.

Bir edebiyat kitabı çocuğa zarar verebilir mi? Travmaya yol açabilir mi? “Bu kitabı çocuğuma nasıl okutursunuz?” Merak eden de var, hesap soran da; çocuklarla birlikte okumanın ve deneyimlemenin heyecanını yaşayan da var, bir eli sansür kumandasında olan da... Yazar ve yayıncı Mine Soysal, uzman klinik psikolog, pedagog İnci Vural ve blogcuanne.com adlı bloğuyla tanınan ebeveyn, yazar Elif Doğan, özgür çocuk edebiyatının olasılıklarını cesaretle ve açıklıkla tartışıyor.

Öğretmenlerin sunduğu yaratıcı okuma örneklerinin yanı sıra, çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatımızın üretken isimlerinden Füsün Çetinel’in yaratıcı okuma uygulamaları üzerine incelemesi de Keçi 9’da.

Zeynep Cemali Öykü Yarışması’nın 2018 başvuruları sona erdi. Türkiye’nin dört bir yanından gelen “kararlılık” öykülerinden çıkan ilk haberler de Keçi sayfalarında.

Bugüne dek Keçi sayfalarında edebiyat üzerine pek çok açıklama ve çözümleme okuma şansımız oldu. Yeni sayıda Gaye Boralioğlu, tüm edebiyatseverlerin ve Keçi’nin yürüyüşüne, varoluşuna dair ince bir çizgi çekiyor: “Edebiyatı bırakmak, yok oluşu kabullenmek demek; çünkü edebiyat, en derin hafızadan daha derin bir hafıza.”

Halil Türkten

11. EĞİTİMDE EDEBİYAT SEMİNERİ

EĞİTİM
EDE-
BİYAT
SEMİ-
NERLERİ

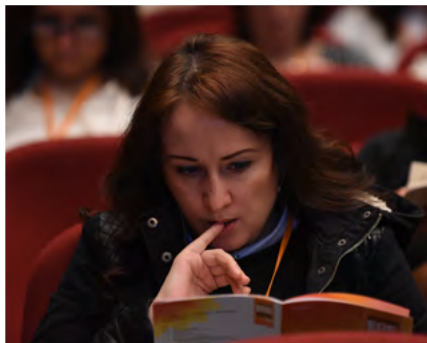
GÜNİSİĞİ
KİTAPLIĞI

10 Mart 2018

Ülkenin dört yanından, her branş ve düzeyden öğretmenler, kütüphaneciler ve eğitim yöneticileri

11. Eğitimde Edebiyat Semineri'nde bir araya geldi. FMV Işık Ortaokulu'nun ev sahipliğinde, yoğun bir katılımı ile gerçekleşen seminerden, "eğitimde edebiyata" ilişkin arşiv niteliğinde bir içerik ortaya çıktı.

10 MART 2018 Cumartesi | **FMV Işık Ortaokulu**

Dijital İletişimde Bağımlılıktan Mucizelere...

Levent Erden

İletişim ve sosyal medya konularında dünyanın
önde gelen uzmanlarından, Next Academy Başkanı
Levent Erden, geleceğin dijital dünyasının
kapılarını eğitimciler için araladı.

Bugün herkes, geleceği merak ediyor ve geleceğin nasıl olacağını öğrenmeye çalışıyor. Sahiden, gelecekte ne olacak? Önce, 1890-1990 arasındaki 100 yıllık dilime bakalım: İnsanlar 2000 yılında, yani bugünden 18 yıl önce neler olacak diye öngörülerde bulunmuş. Acayip kıyafetlerle tekil olarak uçacağımızı düşünmüşler. Kitapların kıyma makinesi gibi bir alete atılabileceğini ve oradan insanların beynine tüm bilginin aktarılacağını sanmışlar. Bugün de sürekli bir şeyleri öngörmek durumundayız.

3 bin yıl boyunca insanlığın hızı değişmemiş!

Kadeş Savaşı MÖ 1274

Tarihteki ilk yazılı barış antlaşması olarak bilinen Kadeş Antlaşması bugün İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde. Bu antlaşmayla sonuçlanan Kadeş Savaşı'nda (MÖ 1274) metal aksamalı savaş arabaları kullanılmıştı. Bu arabalar saatte 16-20 kilometre hızla gidiyordu ki bu, o güne kadar insanlığın bir araç kullanarak ulaşabildiği en yüksek hızdı. 1840-1860 yıllarında buharlı trenin hızı da saatte 16 kilometreydi. Üç bin yıl boyunca insanlığın hızı hiç değişmemişti. Bir yerden bir yere hep aynı sürelerde gidebilmişlerdi. Dolayısıyla, birbirlerine karışmamışlardı; kültürler de daha az karışmıştı.

Hız değişmediği için, örneğin 17. yüzyıldaki bir insanın ömrü hayatı boyunca aldığı toplam haber, bugün önemli bir gazetenin pazar ilavelerindeki haberlerden daha azdı. 1943-1944'te, Alman biliminsanlarının geliştirdiği V1 ve V2 adlı insansız füzeler, dakikada 16 kilometre hızla İngiltere'yi vurdu. Böylece, üç bin yıl boyunca saatte 16 kilometre olan insanlığın hızı, dakikada 16 kilometreye yükselmişti ve Almanlar ilk iş olarak, Berlin'den Londra'yı vurmuştu. 1960'ların başında uçaklar ses hızını aştı; sonra da Ay'a gidildi.

Ay'a gidildiği sırada 11 yaşındaydım; tüm iniş sürecini radyodan dinlemiştim. Bu kadar uzağa ilk defa gidiliyordu ve gidişten iniş kalkışa kadar, hesap edilmesi gereken binlerce ayrıntı vardı. Astronot Neil Armstrong'un, iki Trakya büyüklüğündeki bir alanda doğru yere inebilmek için sadece 39 saniyesi vardı. O günden beri, 39 saniyede eldeki veriyle maksimum derecede, en iyi kararı vermek gerektiğine inanıyorum. Hatta 38 saniye bile çok uzun geliyor. Çünkü bugün bambaşka bir hız algısının içindeyiz.

Geleceğe ait hikâyeler inandırıcı olmalı.

Dünyanın en büyük kütüphanesi olan Amerikan Kongre Kütüphanesi'ni normal yollarla ya da tankerlerle Avrupa'ya taşımaya kalksanız, bu iş altı ya da sekiz ay sürer. Oysa bugün, bu işlem bir saniyenin altına indi. Dolayısıyla, geleceğe ait hikâyelerin inandırıcı olması lazım. "Turist Ömer Uzay Yolunda" (1973) filmindeki Taksim karesinin geri planında, bugün yıkılan Atatürk Kültür Merkezi'nin ve The Marmara Otel'i'nin inşaatını görebilirsiniz. Biz geleceği böyle görmüşüz, ne yapalım?

Şimdi ise "içine doğanlar" geliyor. İçine doğanlar dediğimiz nesil, bizim gibi değil, çok başkalar. Bundan beş yıl önce, bu kadar ileri düzeyde ve sürekli dijital kullanımı haber olabiliirdi; ama bugün hiçbir haber değeri yok, gayet normal. Bu insanlar dijitalin içine doğdu, bununla büyüyor. Yeni bir insan türü var bugün ve onlar 20'li yaşlara, hatta bir kısmı 30'larına geldi bile.

Türkiye'de değişimle ilgili en büyük sorun 40-50 yaş arasındadır. Çünkü onlar üniversiteyi bitireli 20 yıl olmuştur. O sırada dünya değişmiştir, ama o insan değişmemiştir. Kendi 20'li yaşlarında öğrendikleri bilginin bugün hâlâ geçerli olduğunu zannediyorlar, oysa öyle değil. Gençler bugün hem heyecanlı, hem dinamik, hem de tecrübeliler.

Hepimizin aşına olduğu emoji'ler de bir sürat konusu. Dünyanın en büyük şirketlerinden biri, yazılı iş başvurusu almaktan vazgeçmiş, kültürel farkları boş vermiş. İnsanlardan 140 emoji'de kendilerini anlatmalarını istiyor. Dört yıldır bu şekilde işe alım yapıyorlar, çünkü hızı ihtiyaçları var. Hız bugün hayatımızın en önemli parametresi. Hızı hesaba katmaz, bir şeyleri yavaşlatmaya çalışırsanız "olmazsınız". Artık *Alis Harikalar Diyarında* gibi koca romanları, tek bir posterde, emoji'lerle anlatabiliyorsunuz.

Anthony Appleby
@aisforappleby

@LOrealCareers

Nesil farkı, kafaları da farklılaştırdı.

Yeni dönemin ve gelen yeni neslin, en önemli konularından biri de “ben”. “Ben” ben-cillik değil; artık bir kriter. Reklamlardaki gibi, komşunun ya da misafirlerin gelip sizi beğenmesi önemli değil. Bugün, insanların “kendini beğendiği” bir evreye geçtik. İlk kriter, insanın önce kendini beğenmesi. Dışarıdan gelen iltifatlar, övgüler ancak bu kendini beğenme halinden sonra algılanıyor, anlam ifade ediyor. *Selfie* (özçekim) dediğimiz şey, birilerine hava atmaktan çok, kişinin önce kendini beğenmesini sağlayan ve bu sayede başkalarına sunmasına yol açan bir araç.

Tüm bu farklılıklar önemli bir noktayı işaret ediyor. Nesil farkı, kafaları da farklılaştırdı. Hedefler değişmeye başladı. Eskisi gibi bir nesil farkından söz edemeyiz. Tecrübeli bir nesil var bugün. Herkes, bulunduğu yaştan 10 yaş daha tecrübeli. Kendinden 10 yaş büyükten daha tecrübeli. Eskiden “Ah şu gençler!” diye ahkâm kesilebiliyordu, artık bunun da sonu geldi. 28-29 yaşındaki insanlar, “Gençliğimde...” diyerek cümle-ye giriyorlar. İşte o zaman, kafalardaki farkı daha fazla hissediyorsunuz.

Kafa farkı, beraberinde başka değişimleri de getiriyor. Otoritenin anlam ifade etmediği, unvanların işlevini yitirdiği bir dönemdeyiz artık. Unvandan ziyade, neyi ne kadar sattığınız, nasıl ürettiğiniz, hangi hızda neyi başardığınız önemli. Klasik süreçlerin sonuna geldiğimiz, tek bir doğrunun olmadığı, statükonun anlamını yitirdiği, kesin kuralların olmadığı bir zamandayız. Kurallar, her gün kendi içinde yeniden tanımlanıyor.

“Selfie (özçekim) dediğimiz şey, birilerine hava atmaktan çok, kişinin önce kendini beğenmesini sağlayan ve bu sayede başkalarına sunmasına yol açan bir araç.”

Türkiye interaktif ortamlarda, dünyadaki ilk 10 ülkeden biri. Hiç alışık olduğumuz bir şey değil. Bugüne kadar ancak, 0-3 ay bebek ölümleri, ölümlü trafik kazaları, kadın cinayetleri vb için ilk 10’a girmişizdir. Ama ilk 10’a girmek, önde olmak, yani önümüzde taklit edilecek birinin olması demek.

Sosyal medyada bu kadar aktifiz madem, şunu düşünmeliyiz: Sosyal medyanın sosyalliği falan sıfır, tek başınayız. Suratını bile görmediğimiz binlerce “arkadaş” ya da “takipçi” var. Ama herkes acayip bir şekilde tek başına, yapayalnız. Öte yandan, şehirler, sokaklar güvenli değil diye

diye, çocuklar ve gençler evde oturuyor. Peki, ilişkiyi nerede kuracaklar? Onların aradığı sosyallik burada, sosyal medyada.

“Günaydın” yerine #günaydın!

İlk zamanlar sosyal medyada çocuklar ve gençler yok, diye düşünüyorduk. Oysa şu anda, her sosyal mecrada yazıyorlar. Onların sayesinde, yeni bir yazılı iletişim çağı yaşıyoruz. Bu çocuklar çok şey yazıyor. Toplam yazdıklarına bakarsak, benim o yaşlarda yazdığımın 20 mislini yazıyorlardır. En ilginç de, buna “konuşmak” diyorlar. Twitter’da *retweet* ya da *trend topic* olan konulara bakıldığında, sosyal medyadaki yalnızlık haliyle nasıl başa çıktıklarını çok net görebiliriz. En popüler etiket #günaydın olabiliyor. Çünkü normal hayatta kimsenin kimseye “günaydın” diyecek hali yok belki, ama #günaydın yazıp paylaşmak bol beğeni getiriyor.

Bu bağlamda, artık sahip olmanın bir anlamı kalmadı. Ayda bir milyon dolar kazanan şirket CEO’ları bile profil resimlerine, tuttukları futbol takımının resmini koyuyor. Çünkü asıl sorun, bu yalnızlığın içinde bir şeye ait olma arzusu. Aidiyetin yoksa, yapayalnızsın. Dahası, bu yalnızlık sadece sosyal medyanın değil, giderek büyüyen kentlerin, dağılan hayatların bir sonucu. Eskiden insanlar kendileri gibi olanlarla, memleketlileriyle ya da mahallelisiyle yan yanaydı. Bugün yan yana olmak ya da sahip olmak değil, neye ait olduğu önemli insanın.

Yakalayamayıp Iskalama Korkusu

En baştaki hız konusuna dönersek, hepimiz bugün YİK’tan muzdaribiz. Nedir YİK? Sabah kalktığımızda başımıza düşen ilk duş damlasından itibaren başlıyoruz saymaya... Tatil, iş, WhatsApp grupları, cevaplanması gereken e-postalar, tuvalette bile bakılan sosyal medya hesapları, orada görülen yeme içme mekânları ya da dizi film önerileri... Akşam yatağa yattığımızda bir bakıyoruz ki, sabah güne başlarken düşündüğümüz şeylerin ancak %10’unu yapabilmişiz. Yarın sabah liste daha da kabarcak. Bugün ne kadar çabalasan da, bir şeye mutlaka yetişemiyorsun. Arz patlaması o kadar yüksek bir zamandayız ki, hangi kitabı okursak okuyalım, diğer üç kitabı okuyamayacağız. Tatmin olmak çok zor. Yapacak çok şey var, ama zaman 24 saatle sınırlı. YİK bu işte: Yakalayamayıp Iskalama Korkusu. Hep bir şeyleri iskalayacağımızı düşünüyoruz ve her şeyi sıkıştırıyoruz.

Youtube’un bu kadar çok kullanılmasının nedeni, mecrada ortalama bir içeriğin seyretilmesinin 3,10 dakika olması. Youtube’a bilinçli olarak bir şey izlemeye girmiş olsak bile, ilk dört saniyede terk etme oranı %60. Bu acayip bir hız. Asıl meselemiz, zamanın ve hızın kullanımı.

Tüm bu olan bitene karşı çıkmak yerine, eldeki olanaklarla zamanı en iyi şekilde kullanmanın yollarını anlamalıyız.

Instagram'da fotoğraf paylaşmaya başladık. Oysa bugün Instagram'da "hikâye" paylaşma özelliği de var. Neden film ya da video değil de "hikâye" adını koydular bu özelliğe? Teknik bir isim yerine, herkesin kendi düzenleyebileceği bir hikâye alanı olması daha mantıklı geliyor. Üniversitede, interaktif pazarlama ve işletme alanında bir yüksek lisans programı yürütüyorum. En önemli derslerimizden biri, hikâye anlatmak. 17 filmi gişe rekortmeni olmuş bir senaristin verdiği, en önemli derslerimizden birinin adı "hikâye anlatmak".

"Gerçekçi ol, imkânsızı iste!"

Artık bir şeyleri farklı anlatabilmek zorundayız. Hikâyesi yoksa, "bu gerçek" dediğiniz anda olay bitiyor. Hikâyelere ihtiyacımız var, her şeyi bir hikâyeye anlatmak zorundayız. İşimizin bir hikâyesi, yaptıklarımızın bir hikâyesi, süregelen savaşın bir hikâyesi var. Hikâyeleri anlamak da yetmiyor; hikâyenizi anlatamıyorsanız, yoksunuz.

Bundan sonra hiç kimseye, "Büyüyünce ne olacaksın?" gibi bir soru sorulamayacak. Çünkü zamana değil, hıza dayalı insanlar yetiştirmek zorundayız. İnsanlar artık hıza dayanıklı oldukları, değişimi sürekli olarak takip edebildikleri sürece varlar. Teknolojiyi tu kaka edemeyiz.

Mayıs 1968'de, Fransa ve dünyadaki Öğrenci Hareketi'nin bayıldığı sloganı, bugün hepimiz için geçerli: "Gerçekçi ol, imkânsızı iste!" Bugün de böyle: Gerçekçi olup imkânsızı istemek zorundayız. Şayet imkânsızı istemiyorsak, bırakalım bu işleri. Evet, teknoloji her şeyi değiştirecek, ama bir yere kadar. Bazı şeyleri de değiştiremeyecek. Bunun farkında olmalıyız. "Oyuncak Hikâyesi"nde Buzz Lightyear'ın dediği gibi, sonuza ve ötesine gitmeliyiz. 🟡

Canon

SAYFALAR BASILIRKEN DEĞİL, SADECE OKUNURKEN KIRIŞSA!

Canon Océ VarioPrint 6000 Titan baskı makineleri, benzersiz Gemini Anında Çift Taraflı teknolojisi sayesinde kağıdın her iki yüzünü de bir geçişte basabiliyor. Dalgalanmalara ve kırışıklıklara asla izin vermiyor.

45 gr ağırlığındaki kağıtlara kadar kolayca baskı yapabilmeyi sağlarken, **dakikada 656** standart kitap sayfası üretebiliyor. Bu teknoloji varken basılı bir sayfaya dokunmanın keyfi bambaşka!

Canon uzmanlığı ihtiyacınız olan her işte yanınızda.

www.canon.com.tr

Bir Hayat Ekseni: Edebiyat Gaye Boralıoğlu

2015 Yunus Nadi Öykü Ödülü sahibi, çağdaş edebiyatımızın dikkati çeken ismi Gaye Boralıoğlu, her yaşta insanın yaşamında edebiyatı deneyimleme ihtiyacına ilişkin gözlemlerini paylaşıyor; “Neden yazıyorum?” sorusunun peşine düşüyor.

İlk kitabı çıkan bir yazar da olsa, dünyaca ünlü bir romancı da olsa, istisnasız her yazara sorulan bir soru var: Neden yazıyorsunuz? Bu öldürücü soru, her nedense başka sanat alanlarında ürün veren insanlara sorulmaz. Bir müzisyene gidip, “Neden müzik yapıyorsunuz?” diye sorulduğunu duymadım. Oysa her yazar bir gün mutlaka, “Neden yazıyorsun?” sorusuyla karşı karşıya kalır.

Demek ki, en kadim sanatlardan biri olan yazma eyleminde insanın yadırgadığı, yüzyıllardan sonra hâlâ garip gelen bir taraf var. Bu soruya Borges, “Acil bir soruna, bir iç gerekliliğe yanıt vermek için yazarım,” diye cevap vermiş. Necib Mahfuz, “Zevk için yazarım,” demiş. Isaac Asimov, “Hangi nedenle nefes alıyorsam, o nedenle yazıyorum. Çünkü bunu yapamazsam ölürüm,” derken; Milan Kundera, “Düşmanlarımı kıskırtmak, dostlarımı kızdırmak için yazarım,” diye yanıt vermiş. Adonis ise, “Tanrı’nın söylediği ve yazmadığı şeye yankı olsun diye yazarım,” demiş. (Bir nevi Tanrı yazarlık durumunu kasdetmiş olmalı.) Heinrich Böll, “Yazmayı seviyorum, çünkü bir tür inşa etme sevinci,” demiş. Sait Faik, “Yazmasaydım delirecektim,” derken; Cemal Süreya, “Çok kazık soru!” yanıtını vermiş.

Bir edebiyat öğretmeni yüzünden mi yazıyorum?

Sormakta bir keramet olsa gerek diye düşünerek, bu “kazık” soruyu bir yazar olarak ben de kendime sordum. İlk aklıma gelen, acaba bir edebiyat öğretmeni yüzünden mi yazıyorum, oldu. Çünkü, o bütünleşme ve kucaklaşma ânı çok kritik.

Okuma yazma öğrenmeden önce okumaya başlayan, çok okuyan bir çocuktum. Abam geceleri bana hep masal okurdu. Çocuk kitaplarının bugünkü gibi çok olduğu zamanlar değildi, ama evde birkaç masal kitabıyla bol miktarda çizgi roman vardı.

Ablamın her gece okuduğu *Andersen'den Masallar*'ı ezberlemiştim. Sanki okumayı biliyormuş gibi yapıp insanları kandırıyordum.

Dokuz on yaşlarındayken, ezbere bildiğim bir sandık dolusu kitap vardı. Aslında onları ezberlediğim çok da bilincinde değildim. Ta ki, bir gün dayım bize gelinceye kadar. Dayım geldiğinde annem, “Bu sandıktaki kitapların hepsini ezbere biliyor,” dedi. Dayım tabii ki inanmadı. Sandıktan herhangi bir kitap seçmesini ve istediği bir sayfanın ilk satırını okumasını istedim. O başladı, ben de gerisini kitabın sonuna kadar söyledim. Böyle bir hafızam ve tutkum vardı. Sonraları tutkum kaldı, hafızam kayboldu. Bugün öyle bir hafızam yok.

Kitaplarla geçen bir çocukluğun ardından: “Ceset”!

Kitaplara aşkla geçen bir çocukluğun ardından liseye başladığımda, büyük bir hevesle edebiyat öğretmenimi bekledim. O büyüü ânın gelmesini, o bütünleşme ânının gerçekleşmesini bekliyordum.

Sınıfa bir kadın girdi ve daha üçüncü dersten itibaren lakabı “ceset” oldu. Hiç renk vermeyen yüz ifadesi, değişmeyen ses tonu ve inanılmaz monotonluğuyla, bize ders kitabımızdaki parçaları okuttururdu. Ne yazarı tanıyorduk, ne dilini çözümlüyorduk, ne de ruh halini anlamaya çalışıyorduk. “Ceset” bize o parçayı ezberletir, sorularının tam da onun beklediği cümlelerle cevaplanmasını isterdi.

Ezberlemek kolaydı, benim işimdi, ama gerisi bir felaketti. Edebiyatla ilişkim ilk orada sarsıldı. Dolayısıyla, “Neden yazdın?” sorusunun yanıtı olarak bir edebiyat öğretmeninini adını söyleyemeyeceğim. Umarım bugünkü öğrenciler ileride, “Neden yazıyorsun?” sorusuyla karşılaştıklarında, edebiyat öğretmenlerinin adını zikredebilirler.

Üniversiteyi, 12 Eylül döneminde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde felsefe eğitimi alarak geçirdim. Felsefeyle derin bir ilişki kurdum ve bu ilişki, daha sonra yazdığım edebi metinlerde kendini hep hissettirdi. Tabii 12 Eylül sürecini, İstanbul Üniversitesi'nin hapisaneye benzeyen koşullarını düşününce, okul hayatımın edebiyat konusunda çok da yüreklendirici olmadığı açık. Yani yazar olmamın sebebini üniversite hayatımda da bulamadım.

Peki, bu sorunun cevabı nerede olabilir? Bir edebiyatçı, “Neden yazıyorsun?” sorusunu, “Hayatımı sürdürmek için,” diyerek de cevaplayabilir.

Hayatımı sürdürmek için üç iş yaptım; gazeteci, reklam yazarı ve senaryo yazarı oldum. Popüler ve ünlü dizilerin, filmlerin senaryolarını yazdım. Onlardan para kazandım, ama edebiyattan hâlâ para kazanamıyorum. Türkiye'de yazarlığı iş olarak yapan ve hayatını bu şekilde sürdürebilen insan sayısı, bir elin parmaklarını geçmez. Edebiyatla ilişkiyi para üzerinden kurmak pek mümkün değil. Başka bir iş yapmak zorundasınız.

“Umarım bugünkü öğrenciler ileride, “Neden yazıyorsun?” sorusuyla karşılaştıklarında, edebiyat öğretmenlerinin adını zikredebilirler.”

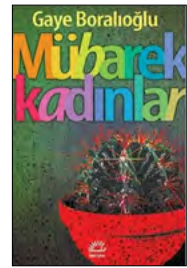
Senaryo yazarlığı, benim için önemli bir deneyimdi. Ablamın anlattığı masalları gözümde canlandırırken, oradaki karakterlerin yerinde kendimi hayal ederken, başkalarıyla özdeşleşmek, başkasının gözünden yazabilmek yaşadığım bir duyguydu. Yarattığınız karakterin kendisi olup, dünyaya oradan bakabilmek, ruh halini ve dilini bulmak, yeni bir dünyanın içinde o bulduğunuz verilerle ilerlemek, her edebiyatçının yaşadığı bir süreç değil. Bunu bir artı olarak söylemiyorum; bu bir yol, benim edebiyatımın yolu.

İçinden geçtiğim, dilini kurduğum karakterler...

Bazı yazarlar kavramlardan hareket eder ve bu, “tanrı yazar” fikrine daha uygundur. Bazı yazarlar da karakterlerinin içine girer ve dünyayı okuruna oradan yansıtır. Ben bu iki yolun arasında bir yerde duruyorum. Son kitabım *Dünyadan Aşağı’yı* (2018) tam da buradan yazdım.

İlk kitabım *Hepsi Hikâye*’yi (2001) okuyanlar, bunun bir özyaşamöyküsü olduğunu düşündü. Meseleleri çözemeyen, hafif çatlak, hayatla başa çıkmaya çalışan, ikircikli bir karakter vardı orada. Özyaşamöyküsü değildi aslında, ama bu algı, karakterin dilini kurabilmemle ilgili bir beceriydi. Bu ilk kitabımı yazarken de, “Neden yazıyorsun?” sorusuyla karşılaşmışım ve “Katil olmamak için!” cevabını vermiştim. O zamanlar, öylesi bir şiddet hissediyordum herhalde içimde.

Ardından *Meçhul* (2004) geldi. Büyülü gerçekçiliğe yakın bir üslubu vardı romanın. İçinden geçtiğim, anlattığım, dilini kurduğum karakter sayısı çoğalmıştı artık. Ortada olmayan birisinin ana karakter olduğu, onu tanıyan kişilerin İbrahim üzerine yarım yamalak, hurafelerle dolu bilgileri paylaştığı deneysel bir kitaptı. Ana meselesi gerçeğin ne olduğu, insana dair bilginin ne kadar imkân dahilinde olduğu sorunsalıydı.

Sonrasında gelen *Aksak Ritim* (2009), gençlik romanı *İçimdeki Ses* (2013) ve *Mübarek Kadınlar* (2014) gibi kitaplarıma bakıldığında, neden yazdığım sorusunun cevabında, bir kadın olarak yaşadığım güçlüklerden bir kaçış olması ihtimalini de görüyorum. Ya da kadınların dertlerine derman olma, onlara dokunma hissinin.

Ahmet Mithat ile Fatma Aliye'nin birlikte kaleme aldıkları *Hayal ve Hakikat* adlı bir roman var. Kitabın adının altındaki yazar bölümünde, "Ahmet Mithat ve Bir Kadın" yazar. O günlerden bugüne, kadınların hayatında elbette çok şey değişti, ama ne yazık ki hâlâ pek çok noktada, varoluş mücadelesi vermek zorunda kalıyoruz; edebiyat da buna dahil.

Edebiyat çarpıtılamaz, çünkü zaten çarpıktır.

Roman, paralel bir evrende yaşamaktır. Bir dünya kurarsınız ve gündelik hayatınızı sürdürseniz bile, o dünyanın ve o kurduğunuz dilin içinde kalmaya çalışırsınız. Yeni yayımlanan romanım *Dünyadan Aşağı*'yı aşağı yukarı iki yıl önce yazmaya başladım. O günden bu yana, Türkiye çok karanlık bir sürecin içine girdi. Romanıma felaketler silsilesi eşlik etti.

Dünyadan Aşağı'yı yazdığım bu süreçte, o önemli soru üzerine yeniden düşündüm. Bir yandan kurduğum paralel evrendeki gerçekliği yaşarken hepimizi, özellikle de kadınları çevreleyen dünyada insana huzursuzluk veren, tedirgin eden durumlara, karakterim Hilmi Aydın'ın gözünden bakmaya çalıştım. Yaşadığımız değerler kaybindan, yoksunlaşmanın ve vasatlaşmanın hikâyesinden söz ettim. Baba oğul ilişkisi üzerinden, sıradan bir insanla otorite arasındaki ilişkiyi sorguladım.

Kitabı yazmaya çalıştığım süreç boyunca, Adorno'nun "Auschwitz'den sonra şiir yazmak barbarlıktır!" sözü üzerine çok düşündüm. Unutmaya ve yok saymaya çalışarak yazmaya çabalarken, barbarlık olmasa bile, bencillik ettiğim duygusuyla sıklıkla bö-lündüm. Vicdan azabı içinde, daima metni sorgulayarak yazmak, iki katı yorgunluk veriyor insana.

Romanın son bölümlerini yazarken, Avusturya'da bir yazarevindeydim. Orada, belirli bir mesafeden kendime ve ülkeme bakarken şunu sorguladım samimiyetle: Ya edebiyatı bırakmak ve siyasetin içine girip söz almak lazım ya da insanın kendini edebiyata adanması lazım. Benim için ikisi arasında bir yol yok. Orada, Tuna Nehri'nin kenarında yürürken şundan emin oldum: Edebiyatı bırakmayacağım. Edebiyatı bırakmak, yok oluşu kabullenmek demek. Çünkü edebiyat, en derin hafızadan daha derin bir hafıza aslında. Her şeyi unutabiliriz, ama o ruh ya da bilgi, bir kitabın içinde sonsuzluğa kadar yaşar.

Edebiyat her tür gerçeklikten, hatta tarafsız bir tarih yazımından bile daha hakikidir. Çünkü edebiyatın gerçekle işi yoktur. Gerçek her zaman çarpıtılabilir bir şeydir. Edebiyat çarpıtılamaz, çünkü zaten çarpıktır. Edebiyat, kuşakları birbirine bağlar ve aslında kesintisiz bir gelenek yaratır. Yıkılması mümkün olmayan bir gelenek.

Tüm bu hesaplaşmalardan sonra, o meşhur soruya dönersek, galiba biraz Descartes'çi bir yaklaşımla şöyle yanıtlayacağım: "Yazıyorum, o halde varım!" diyeceğim. Dünyada hiçbir şeye inancım olmasa bile, yazdıklarımı okuyacak bir kişi vardır, diye düşünüyorum. İşte ben, hep o bir kişi için yazacağım. ●

“Edebiyatı bırakmak, yok oluşu kabullenmek demek. Çünkü edebiyat, en derin hafızadan daha derin bir hafıza...”

Tüm mobil cihazlarda

Günişığı e-Kitaplığı'na baktınız mı?

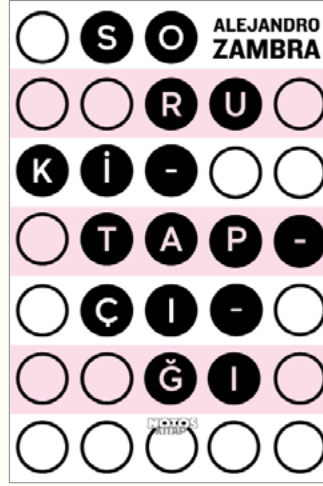
22 yıldır her yaşta okur için nitelikli edebiyat eserleri yayımlayan, çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatının öncü yayınevi Günişığı Kitaplığı'nın e-kitap koleksiyonu sürekli olarak yeni kitaplarla zenginleşiyor. E-pub3 formatında, büyük bir özenle hazırlanan e-kitaplar yepyeni bir okuma deneyimi sunuyor.

Bilgi için satis@gunisigikitapligi.com

Müge Iplikçi, Acayip Bir Deniz Yolculuğu (res. Sedat Girgin)

ALE- JAND- RO ZAMB- RA

Anlatı
İspanyolcadan çeviren Çiğdem Öztürk
Kapak tasarımı Tane Mavitan
151 s. • 13*19,5 cm
Mayıs 2018 • 18 TL
ISBN 978-605-2389-44-7

Öykü
İspanyolcadan çeviren Çiğdem Öztürk
Kapak tasarımı Faruk Ulay
210 s. • 13*19,5 cm • Temmuz 2016
19 TL • ISBN 978-605-9851-82-4

Roman
İspanyolcadan çeviren Çiğdem Öztürk
Kapak tasarımı Faruk Ulay
91 s. • 13*19,5 cm • Ağustos 2015
10 TL • ISBN 978-605-9851-22-0

Roman
İspanyolcadan çeviren Çiğdem Öztürk
Kapak tasarımı Faruk Ulay
148 s. • 13*19,5 cm • Haziran 2015
15 TL • ISBN 978-605-5904-68-5

Roman
İspanyolcadan çeviren Çiğdem Öztürk
Kapak tasarımı Faruk Ulay
73 s. • 13*19,5 cm • Haziran 2015
10 TL • ISBN 978-605-5904-54-8

Yaşam İçin Eğitim: Niçin ve Nasıl?

Batuhan Aydagül

Sabancı Üniversitesi Eğitim Reformu Girişimi (ERG)
Direktörü, eğitim uzmanı, analist Batuhan Aydagül,
20 yılı aşkın deneyimiyle, eğitim sistemimizin
bugününe ve yarınına ışık tutacak gözlem
ve görüşlerini paylaşıyor.

“İyi insan yetiştirmek” ifadesinin altını çizerek başlamak istiyorum. Çünkü, insanlık 20. yüzyılın sonuna geldiğinde, çok önemli bir soruyu net olarak cevaplayamadığını fark etti. “Çocuklarımızı niçin okula gönderiyoruz, niçin eğitim istiyoruz?” sorusuydu bu. Özünde, ekonomik ve siyasi bir tasarım olan eğitim, 1950’lerden sonra insan hakları çerçevesinde güçlü bir şekilde gündeme getirilmiş, bireyin ve çocuğun öne çıkmasıyla da pusulasını biraz şaşırmıştı. Eğitim Reformu Girişimi’nde (ERG) bu soruya, “eğitim yaşam için” diyerek cevap veriyoruz.

Peki, 21. yüzyıl becerileri bu soruya nereden yaklaşıyor? 21. yüzyıl becerileri diyerek somutlaştırdığımız ve popülerleştirdiğimiz yaklaşım bize bir yol sunarken, acaba riskler de getiriyor mu? Bu risklerle mücadele etmemiz için nasıl bir yol izlemeliyiz?

Eğitim Reformu Girişimi (ERG) neden kuruldu?

ERG’nin kuruluş amacı, aslında çok açık ve netti. Türkiye’nin genç bir nüfusu vardı ve bu nüfusun bir avantaj olabilmesi için, nitelikli eğitim alması gerekiyordu. Daha- sı, nitelikli eğitim gereksinimi, 2000’lerin başında kamuya bırakılamayacak kadar önemli bir meseleydi. O halde, kamu ve kamu dışı aktörlerin bir araya gelmesi, veriler ve araştırmalar ışığında, katılımcı bir süreçte birlikte çalışması önemliydi.

Yola çıkarken, “nitelikli eğitim” dedik. Ancak, “nitelik” sözcüğünü nasıl tanımladığınıza göre, hedefiniz de çok değişebiliyor. Biz niteliği, günümüzde de geçerli olacak bi-

çimde, “aktif yurttaş” olarak belirledik. 18 yaşında, temel eğitimi bitirmiş bütün gençlerin, yaşama, yaşamaya aktif birer yurttaş olarak katılmasını hayal ettik.

Aktif bir yurttaşın sahip olmasını arzu ettiğimiz en belirgin özellik, insan haklarının ve kendi haklarının bilincinde olması ve gerektiğinde savunmasını bilmesi, ama bununla yetinmeyip, yanındakinin de hakkını saygı duyarak koruyabilmesidir. Aktif yurttaş, gazetede bir haber çıktığında, onu eleştirel okuma süzgecinden geçiren, arkasındaki argümanı ve delilleri sorgulayabilendir. Herkesin, özellikle de otoritenin her söylediğine körü körüne inanmayan bireydir.

“Buradayım ve çözüm için bir şey yapabilirim.”

Aktif yurttaş, tanımadığından korkmuyor; aksine, tanımadığını tanıma cesareti var. Aktif yurttaş, “yapabilirim” hissini kaybetmemiş, kendi derdine bir başkasından çözüm beklemeyen, “Evet, ben de buradayım ve çözüm için bir şey yapabilirim,” hissini taşıyan bireydir.

21. yüzyıl becerileri ile aktif yurttaş arasındaki ilişki nasıl? İnsanlık, çok sayıda ülkenin eğitim anlamında geride olduğuna, 1990 ve sonrası yıllarda uyandı. Bunun üzerine, 1990 yılında Tayland’da düzenlenen “Herkes İçin Eğitim” başlıklı konferansta, geri kalan ülkelerin, çok yakın dönemde eğitim hedeflerini tutturarak ilerlemesi için hedef kondu. Türkiye de bu kervana katıldı. 1997’deki eğitim reformu öncesinde, temel eğitimin beş yıldan sekiz yıla çıkması için gereken ivme o dönemde kazanıldı.

1995’te, gelişmekte olan ülkeler de konuya uyandı. Uluslararası alanda öğrencilerin matematik ve fen başarısını ölçen TIMSS (*The Trends in International Mathematics and Science Study*) adlı sınav ilk kez 1995’te yapıldı. 1999’da, bu kez OECD (*Organisation for Economic Co-operation and Development* - Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) üyesi zengin ülkeler de uyandı ve ilk PISA (*Programme for International Student Assessment* - Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) ölçümü 1999’da gerçekleştirildi.

PISA neden yapıldı ve niye OECD tarafından yapıldı? Dünyanın kalkınmış ülkeleri şu soruyu sormaya başladılar: Elimizdeki eğitim, uzun vadede dünyanın değişimine uygun nitelikli insan gücü verebilecek mi, veremeyecek mi? Hemen peşinden 2001’de ilk PIRLS (*Progress in International Reading Literacy Study* - Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Çalışması) düzenlendi. Amaç, eğitimin uluslararası okuma yazma becerisini ölçmektir.

Eğitimde 21. yüzyıl becerileri

İnsanlık, 21. yüzyılın gereksinim duyacağı becerileri, 1990’ların sonlarında, 2000’lere girdiğinde konuşmaya başlamıştı. 800 ülke ve 400 akademisyenin bir araya gelerek yarattığı, bu becerilerin öğretilmesi ve ölçülmesi girişimi gerçekten de çok önemli. Bir eğitimci, öğretmek istediği şeyi ölçmeli. Çünkü, ancak ölçebildiği bir beceriyi daha iyi

“Eğitimde ‘nitelik’ sözcüğünü nasıl tanımladığınıza göre, hedefiniz de çok değişebiliyor. Biz niteliği, günümüzde de geçerli olacak biçimde ‘aktif yurttaş’ olarak belirledik.”

öğretebilir. 21. yüzyıl becerilerinin tek başına bize ışık olması yetmiyor, onu nasıl öğretebileceğimizi ve ölçebileceğimizi de tartışmak gerekiyor.

Söz konusu becerilerin, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar alma gibi, aktif yurttaşlığı hatırlatan bir çerçevesi var. Bu noktada, yerel ve küresel yurttaşlık, kişisel ve sosyal sorumluluk, kültürel farklılık ve etkinlik ön plana çıkıyor. Türkiye gibi, zaten var olan Anadolu kültür mozağının yanı sıra göçmenlerle, sığınmacılarla yaşamaya da alışmış bir ülke için bu kültürel etkenler çok önemli.

21. yüzyıl becerilerinin çerçevesi, gerisinde Dünya Ekonomi Forumu'nun bulunduğunu gösteriyor. Haliyle, ekonomik argümanların arkasındaki itici güçten yararlanıyor. Bu bağlamda, iki şey daha önem kazanıyor: Azim ve uyum. Sert ekonomik getiriler için kullanacağımız beceri setlerinin dışında, arka plandaki beceri setleri de var. Bu biraz da endişe verici bir durum. Çünkü bu setler, "süper insan" reçetesi dışında bir şey ifade etmiyor. Dahası, bu becerilerin hepsine sahip olmak ve hepsinde iyi olmak da çok zor.

Bahçıvan mı, marangoz mu?

Alison Gopnik, bir psikoloji ve felsefe profesörü. *The Gardener and The Carpenter* (Bahçıvan ve Marangoz) adlı kitabında, güncel ebeveynlik yaklaşımlarını eleştiriyor. Gopnik, ebeveynlerin geldiği noktanın, marangozluğa benzediğini belirtiyor. Üretim hazırlığında, tahtaları ve çivileri bir araya getirmeye çalışan, şekil vermeye, yontmaya çalışan bir marangoza... Bahçıvan ise, sadece toprağıyla ilgili, sulamak ve bakımını yapmak gibi minimum gereklilikleri yerine getirir. Gerisi; etkileşim, fotosentez, rüzgâr, yağmur, hava durumu gibi, kontrol edemediği etkenlere bağlıdır.

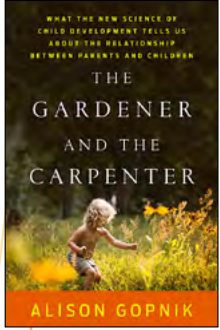
Gopnik ebeveynlere, "Marangoz değil, bahçıvansınız," diyor. Çocukların güvende olması ve sevgiyi alması yeterli; gerisi onların rahat bırakılması gereken alandır. Genelde dünyanın eğitime bakış açısı da artık bu yönde.

Ebeveynlerin çoğu, çocuklarıyla ilişkisinin ötesinde, eşya tarif eder gibi insan tarif ediyor. İşte o zaman, öğretimin dışında eğitimi de düşünmelidir. Bu noktada, "Niye eğitim?" diye sorulduğunda, "Eğitim, yaşam için ve eğitimi yaşatabilmemiz için," demeliyiz.

Platon, "Kalbi eğitmeyen, sadece akıllı eğiten eğitim eksiktir, yetersizdir," diyor. Edebiyatın devreye girdiği yer tam da burasıdır. Kalplerimizi eğitmeye eskisinden daha çok ihtiyacımız var. Çünkü, insanlığın eline geçen araçlar giderek güçleniyor ve o araçları kullanacak bireylerin, dünyayı ne kadar tanıdığı ve anladığı da önem kazanıyor.

Hayata tutunacak anlamı olmak

David Lewis'in *Dürtü (Impulse)* adlı kitabı, bir insanın iç motivasyonunun güçlü olması için gereken üç özellikten söz ediyor. Birincisi; otonomi, özerlik, yani "yapabilirim"

hissi. İkincisi, uzmanlık. Yaşamda asgari düzeyde var olabilme becerisi denilebilir. Üçüncüsü, amaç ve anlam ki, benim için çok önemli. İlginçtir, 21. yüzyıl becerilerinin de hissettirdiği gibi, çok fazla mutluluk odaklı olmaya başladık. Mutlu olmamız, mutlu yaşamak, mutlaka mutluluğumuz esas hale geldi. Soykırımdan kurtulan Avusturyalı nörolog ve psikiyatrist Viktor Emil Frankl, *Hayatın Anlamı ve Psikoterapi* adlı kitabında, “Toplama kampında, hayata tutunacak bir anlamı olanlar yaşadı,” diyor. Mutluluk, almakla ilgiliyse, anlam da daha çok vermekle ilgilidir. Oysa insanlık bugün sadece almak ve tüketmek istediği bir dünyanın peşinde.

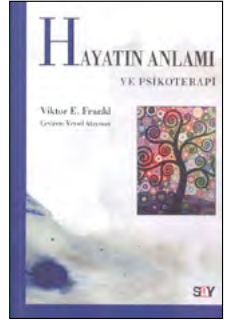
Geçtiğimiz günlerde lise öğrencileri için düzenlenen bir kariyer gününde onlara, “Hayatta ne yapmak istersiniz?” diye sordum. Çok şey yapmak istiyorlardı; iyi şeyler, mutlu edecek şeyler, güzel şeyler... Ancak bunları, yapmak istedikleri şeyin ardındaki anlamın yeşermediği bir zeminde istiyorlar.

Bugün artık heterojen sınıflara ve okullara ihtiyacımız var. Birbirine benzeyen öğretmenler ve öğrencilerin bir okul çatısı altında öğrenim görmesi, uzun vadede uygulamaya çalıştığımız “yaşam için eğitim” amacı açısından çok dezavantajlı. Dahası, eğitim ve öğretimin değişmesi bir zorunluluksa, asıl soru ne yapılacağı değil, nasıl yapılacağıdır.

“Birbirine benzeyen öğretmenler ve öğrencilerin bir okul çatısı altında öğrenim görmesi, “yaşam için eğitim” amacı açısından çok dezavantajlı.”

Öğretmene gücünü iade etmek, daha da güçlenmesini sağlamak!

Eğitim ve öğretimi, artık sadece okul yapsın istiyoruz. Okul bu yükün altından kalmayınca da onu günah keçisi ilan ediyoruz. Bütün bunların içinde, öğretmene dönüp, “Sen eksiksin!” diyerek parmak sallamak mümkün değil, anlamsız da. Yoksa Türkiye’nin eğitim sistemi, Titanik gibi çoktan batmıştı. Eğer eğitim sistemimiz bugün hâlâ batmamışsa, işe, öğretmenlerimize hak ettikleri değeri vermekle başlayabiliriz.

Öte yandan, tepeden inme çözümlerle bu işin olamayacağını da kabul etmeliyiz. Sosyal medyada ya da basında, “Aileler şunu yapsın, öğrenciler bunu yapsın!” diyerek reçete oluşturan ve nefretle konuşup yazanlar var. Oysa öncelikle, “yapabilirmiş” hissiyle insanlara kendi reçetelerini yazdırabilmemiz gerekiyor.

ERG’nin Öğretmen Ağı, öğretmenlerin bireysel ve mesleki gelişimleri için beslendikleri ve besledikleri bir etkileşim ortamıdır. Bu ağ, öğretmenlerin bireysel ve mesleki gelişim yolculuğunda aktif ve yaratıcı birer katılımcı olmaları ihtiyacından doğmuştur. Çünkü reçete oluşturarak ve tepeden bakarak değil, ancak öğretmene gücünü iade ederek, güçlenmesini sağlayarak ilerleyebiliriz.

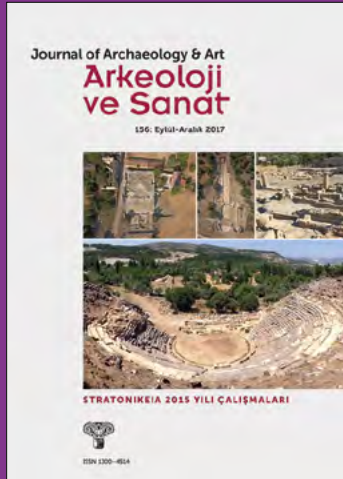
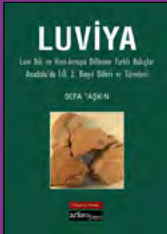
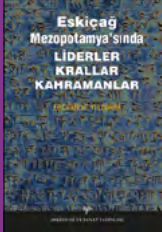
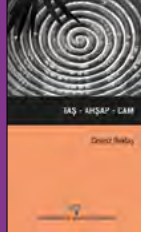
Eğitim yaşam içinse ve yaşamın içinde aktif olacaksa; aktif yurttaşların yetişmesi için birlikte çalışacaksa, önce aktif yurttaşlardan beklediğimiz bütün özellikleri ve becerileri sahiplenmeliyiz. Ardından da hep beraber çalışmalıyız. Eylem içindeyssek, eylemin, umudu da getirdiğini unutmamalıyız. O zaman, belki herkesin şikâyet etmek kadar, “yapabilirim” hissiyle tekrar barışıp eyleme geçmesi ve eylemle umudu yaşatması mümkün olabilir. Unutmayalım, umut en son ölür. 🍌

arkeopera - istanbul

arkeopera - istanbul

www.arkeolojisanat.com

%40 indirim...

8. Türkiye Yayıncılık Kurultayı'nda neler oldu?

Türkiye Yayıncılar Birliği ve İstanbul Bilgi Üniversitesi işbirliğiyle düzenlenen 8. Türkiye Yayıncılık Kurultayı 26-27 Nisan 2018 tarihlerinde, Beyoğlu'ndaki Yapı Kredi Kültür Sanat Loca'da yoğun katılımla gerçekleşti.

Yayıncılık sektörünün sorun ve ihtiyaçları çerçevesinde üretken bir diyalog zemini oluşturmayı hedefleyen kurultayın sekizincisinde önemli konular masaya yatırıldı.

9. Türkiye Yayıncılık Kurultayı 2020 yılında düzenlenecek.

İlk günün öne çıkan konusu yayıncılıkta "sabit fiyat" oldu. Hollanda Yayıncılar Birliği Genel Sekreteri Martijn David, Hollanda'da "sabit kitap fiyatı" sisteminin ortaya çıkışını, yasalaşmasını, yayıncılık ortamına ve kültür ürünlerinin çeşitliliğine katkısını anlattı. Sabit fiyat tartışmalarında, Metis Yayınları Yayın Yönetmeni Semih Sökmen, "Yüksek indirimler, bitmeyen kampanyalar ve iskonto talepleri, ticari kaygılar kitabı değersizleştiriyor. Yayıncılar olarak, kitabı içersel ve biçimsel anlamda değerli hale getirmeye çalışırken, bu fiyat tartışmalarıyla kitap gibi bir ürünü değersizleştiriyoruz," dedi.

Arkadaş Kitabevi yöneticisi Cumhur Özdemir ise, Almanya'daki fiyat yasasının Türkiye'ye uyarlama bakımından çok uygun olduğunu, yayınevinin bütçesini, ölçeklendirebilmesini, rekabet planlamasını kolaylaştıracak bir düzenleme olduğunu belirtti.

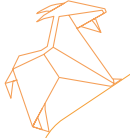
Nielsen yöneticisi Andre Breedt, "Pazar Ölçümleri Yayıncılık Pazarını Nasıl Destekler?" sorusunu cevapladığı konuşmasında, nitelikli veri çalışmasının sektörel gelişimde önemli bir pay sahibi olacağını belirtti ve, "Eldeki veriyi, pazarı ölçmezseniz, o pazarı izleyemez ve denetleyemezsiniz," dedi.

"Sansür varsa, sansüre karşı mücadele de vardır!"

İlk günkü oturumlarda yayıncılık standartları, tedarik zinciri ve yeni dağıtım modelleri gibi konular da tartışıldı. Emek Dağıtım yöneticisi Murat Bahadır, "Bir kitap, bir yıl içinde yalnızca bir adet satılsa bile, o kitabı stoğumuzda yaşıyoruz. Bu, kitabevinin dar metrekarelerde iş yapmasını, okuru geri çevirmemesini, okurun kitabevine sadakatini, kitabevinin de bizi depo gibi kullanmasını sağlıyor," ifadelerini kullandı.

Kurultayın ikinci gününde, gazeteci ve ekonomist Emin Çapa'nın "Yeni Dünyayı Anlamak, Yeni Dünyaya Hazır Olmak" başlıklı sunumu ilgi topladı. Okuma Kültürü ve Dijitalleşmenin Yayıncılığa Yansımaları konularındaki diğer oturumlarda çarpıcı uygulamalar ve projeler tanıtıldı.

"Yayıncılıkta Sansür ve Otosansür" başlıklı paneli, Günışığı Kitaplığı Genel Yayın Yönetmeni Mine Soysal yönetti. Panelde söz alan Kor Kitap'tan Fulya Alikoç, yayıncılığın içinde bulunduğu baskı ortamını, "Yurtdışı fuarlarda tanıştığımız ve telif hakkı görüşmesi yaptığımız yayıncılar, siz bu kitabı Türkiye'de basabilecek misiniz diye soruyorlar," sözleriyle ifade etti. Panelistlerden, Sel Yayıncılık Genel Yayın Yönetmeni İrfan Sancı ise, "Sansür varsa, sansüre karşı mücadele de vardır!" cümlesiyle yayımlama özgürlüğünü savunmaya devam edeceklerini vurguladı. ●

Özgür Çocuk Edebiyatı Mümkün mü?

Mine Soysal, İnci Vural, Elif Doğan

Yazar ve yayıncı Mine Soysal, uzman klinik psikolog, pedagog İnci Vural ve blogcuanne.com adlı bloğuyla tanınan ebeveyn, yazar Elif Doğan, çocuk edebiyatı ve okurlarının özgürleşme olasılıklarını tartışıyor.

Mine Soysal: Yazar ve yayıncı kimliğimle, öncelikle vurgulamak istediğim birkaç temel nokta var.

Birincisi; edebiyat kitaplarıyla eğitsel amaçlı kitapların birbirleriyle karıştırılmaması gerektiği. Bizim konumuz, çocuk ve gençlik edebiyatı kitapları, yani edebiyat kitapları. Bir yayınevi, hem edebiyat kitapları, hem de eğitsel amaçlı kitaplar yayımlayabilir. Hatta eğitsel amaçlı kitapları, hikâye kitabı formatında da olabilir. Ama sadece format, bu amaçlı, kurgudışı yayınların edebiyat kitapları olduğu anlamına gelmez. Eğitsel amaçlı kitaplar, bambaşka bir uzman yayıncılık alanıdır.

İkincisi; sözlü edebiyat geleneğinin günümüze taşıdığı önemli bir yazın türü olan masallar. Geçmişte, bazen evlerde ateş başında, bazen bir meydanda toplanmış, aralarında çocukların da bulunduğu yetişkin topluluklara, çoğunlukla müzik eşliğinde dillendirilen büyümlü öykülerdir masallar ve çocuklar için anlatılmamıştır. Bu nedenle masalların yetişkin mi, yoksa çocuk okurlar için mi yayımlanacağı belirleyicidir. Eğer çocuklar için yayımlanacaksa, “çocuğa görelik” ilkesiyle yeniden yazılması ve çocuk edebiyatında uzmanlaşmış editörler tarafından kitaplaşması gerekir. Çoğu fantastik öğelerle kurgulanan her masalın, her çocuk tarafından okunabilir olmadığı açıktır.

3-8 yaş

8-12 yaş

12+ yaş

15+ yaş

Üçüncü önemli nokta yaş gruplarıdır. Çocuk edebiyatı deyince; 3-8 yaş, 8-12 yaş, 12+ ve 15+ yaşlar olarak dört ana kuldardan söz ediyoruz. Bu yaş gruplarının okuma becerileri ve ihtiyaçları birbirlerinden çok farklıdır. Yetkin bir yazar, aynı konuyu 5-8 yaş küçükler için de, 12+ yaş ergen okurlar için de kaleme alabilir. Ancak kurgu ve karakterlerden sözcük seçimlerine dek, farklı evrenler yaratmak ve mutlaka uzman bir editörle birlikte çalışmak durumundadır.

Edebiyat okurken neler oluyor bize?

İnci Vural: Çocuğun en çok yalnız kalabildiği zamanlar, okuduğu anlardır. Zihinsel anlamda anne babasından uzaklaşabildiği, özgür ve yaratıcı bir faaliyetin içinde bulunabildiği anlar. Ancak ebeveynler bu anlarda da pek rahat duramıyor. Aslında anne babanın müdahale etmek isteyip de ayağına dolanan, genellikle edebiyatın özgürlüğü değil, çocuğunun duygularıyla ilgili özgürlüğüdür.

Çocuğu ebeveynin görüşü, çocuklar her şeyi yapmakta özgür olsunlar, ama hissetmekte özgür olmasınlar biçimindedir. Birçok ebeveynin çocuk yetiştirme pratiği şöyle: “Çocuğum öğretmene kafa tutabilir, arkadaşına vurabilir, her şeyi yapabilir; ama korkmamalı, kendini ezik hissetmemeli, hiç kötü hissetmemeli. Eğer böyle bir durum olacaksa da, ben onu zaten beş adım önceden düşünmeli ve onu öyle bir yönlendirmeliyim ki, böyle bir durum hiç yaşanmasın.”

Bir anne, çocuğunun hırsızlardan korktuğunu ve bunun okunan bir kitapla başladığını iddia ediyordu. “Ben kitabı aldım baktım, içinde ‘hırsız’ vardı. Çocuğumun korkacağını bildiğim için, hırsızlı kısmı hep değiştirerek okuyordum ona. Ama bir gece ben yokken, aynı kitabı bakıcı okudu,” dedi. Tembih etmeyi unuttuğu için bakıcı, çocuğa kitabı hiç değiştirmeden okumuş. Anne kahrolmuştu; bakıcı kitabı gerçek haliyle okuyunca, çocuğunun hırsızdan korkmaya başladığını anlattı. Çünkü çocuk o güne kadar, annesinin bu kısmı atladığını fark etmiş ve bundan korkması gerektiğini düşünmüştü. Aslında anne hiç farkında olmadan, kendi korkularını bir şekilde çocuğuna geçiren ince bir mekanizma kurmuştu. O duyguyu oraya kendi koymuştu ve koyduğu yerde de bulmak istiyordu. Ne yazık ki, çocuğu gerçekten korkuyor, hatta psikologlara taşıyorlardı.

Edebiyatın soyut oyun alanı ve canavarlar!

Edebiyatta da özgürlük çok önemli. Çocuk edebiyatı, gerçekle fantezi arasında bir yerde duruyor –ki bu nokta, aslında ebeveynin de durması gereken yerdir. Canavar, hırsız gibi hepimizin zihninde var olabilen

şeylerin, çocuğun aklında, gerçekle fantezi arasında bir yerde tutunabilmesi olağandır. Oysa günümüzün ebeveyni gerçeklikte aşırı ısrarcı. Her şeyi gerçeğe çekmeye çalışır, örnekteki anne gibi, kitabı bile değiştirerek okur. Oysa kendi fantezisindeki korkuları, sadece mantıklı açıklamalarla gidermeye çalışır ve fanteziyi öldürüp hepten somuta bağlarsak, çocuğun fobilerini pekiştirmiş oluruz. Sonuçta, fobik anksiyete sorunlu çok çocuk çıkar ortaya.

Ursula K. Le Guin’in bir sözü var: “Canavarlara inanmayanlar, bir gün canavarlar tarafından yutulmaya mahkûmdur.” Gerçekten de edebiyatın soyut oyun alanında, çocukla birlikte canavarlara da inanmak gerekir. Bu yaklaşım, tüm dikkat, konsantrasyon,

bilişsel gelişim vb çabalardan bin kat kıymetlidir. Anne baba da çocuk edebiyatını okursa, o da fantezi dünyasına girebilir. Aynı zihinsel aktivitenin içinde ebeveynle birlikte ulaşılan ara gerçeklik önemlidir. Çünkü ruh sağlığının temeli, tam da bu ara gerçekliktir.

Edebiyattaki özgürlükle çocuk ruhundaki özgürlük farklı düşünülmelidir. Çocuklar davranışlarında özgür olmamalı, ama duygularında, hissettiklerinde özgür olmalı ve bunu ifade edebilmelidir.

Bir edebiyat kitabı çocuğa gerçekten zarar verebilir mi?

MS: Hazırlık çalışmalarımızda, “Ebeveynler, çocuklarının soyutlama becerilerini köreltmemeli,” demiştiniz. Uçan halılara açıklama getirmesinler; çocuklarına, “Evdeki halılarımız aslında uçmuyor!” falan demesinler istiyorsunuz. Yoksa, *Binbir Gece Masalları* gibi klasikleşmiş eserleri de silip atmak gerekebilir! Peki, üç evlat annesi sevgili Elif Doğan, size göre bir edebiyat kitabı çocuğa gerçekten zarar verebilir mi?

Elif Doğan: Dokuz on yıl önce bu soruya olumlu yanıt verir, “Edebiyat kitabı çocuğa zarar verebilir,” diyebilirdim. Anneliğimin ilk yıllarında, bize bir *Andersen Masalları* kitabı hediye geldi. Okuduğumda –çocukluğumda hiç masal dinlememişim gibi– koruma refleksiyle hareket ettim ve, “Bunları çocuğuma okuyamam,” dedim. Anlatılanlar çok korkunçtu, adeta çocuğumu mahvedecek şeylerdi! Ben *Uyuyan Güzel*’lerle, *Pamuk Prenses*’lerle, Disney klasikleriyle büyümüştüm. Dolayısıyla çok yanlış geldi bana. Biz ebeveynlerin de okur olmayı öğrenmemiz gerektiğini daha sonra anladım.

Çağımızın ebeveynleri olarak çok korumacıyız. Anne baba refleksiyle birçok şeyi planlamaya çalışıyor, çocuğumuz her şeyi tatsın, ama duyguları etkilenmesini istiyoruz. Korkmasın, korkunç şeylerle karşılaşmasın, ürkmesin diyerek çocuklarımızı neredeyse kapatmaya çalışıyoruz. Sonraları o masalları çocuklarımızla birlikte okudum; başkalarını da okuduk. Artık kendileri seçip okuyorlar. Her okudukları, onlara bir şeyler katıyor. En önemlisi, onlarla iletişim kapısını açık bırakmak, korktuklarında konuşabileceklerini, sorabileceklerini bilmelerini sağlamak. Çünkü okur olmak da öğrenilen bir şey.

Hayal gücü gerektiren oyunlarda pek iyi değilim. Yaratıcı oyunlar kurgulayamam belki, ama ben de çocuklarımla sokaklarda gezer, parka gider, kitap okurum. Bu düşünceyle evde bir kitaplık oluşturmaya başlamıştım. Her yıl kitap fuarına gidiyor, yayınevi standlarını geziyoruz. Önlerine sadece kitap koymayı değil, kitapların dünyasını sergilemeyi de önemsiyorum. Onlara, “Şunu oku, bunu oku,” demektense, seçenekleri sunup özgürlük tanımanın, seçim yapmalarını sağlamanın iyi hissettirdiğini, beni de kibirimden arındırdığını gördüm. Bir insana ne okuyacağını dikte etmek işe yaramıyor.

Yazar özgürlüğü, yayıncı uzmanlığı, okur hakkı...

MS: Edebiyat kitaplarını okumak, eleştirel gözle değerlendirmek, zihnimizde izler yaratmasını sağlamak çok değerli bir entelektüel faaliyet. Oysa toplumsal eğilimimiz, derinlemesine düşünmemekten yana. Sorgulamak yerine hemen suçlamaya yöneli-

yuruz; kulaktan dolma da olsa her şeyi bildiğimizi sanıyor, her konuda rahatça fikir yürütüyor. Dolayısıyla şimdi ben de, yazarın özgürlüğü, yayıncının uzmanlığı ve okurun hakları gibi üç temel noktaya değinmek istiyorum.

Yayıncının uzmanlığı çok önemli, yazarın özgürlüğü kadar önemli. Yazar her şeyi yazabilir. Yaratı sürecinde hayal ettiği, kurguladığı karakterleri, mekân ve zamanı, olayları dilediğince yazar. Yazdığının hangi yaş grubuyla en yüksek başarıyla buluşabileceğini, nasıl kitaplaşması gerektiğini belirleyecek olan, çocuk ve gençlik edebiyatında uzmanlaşmış editördür. Çocuk edebiyatında, editörü olmayan bir kitap kadar, uzman editörleri olmayan bir yayınevinin varlığı da mümkün değildir. Edebiyat kitaplarının künye sayfalarını incelememiz, yazarı, varsa çizeri ve/ya da çevirmeni bilmemiz gerektiği gibi, kitabı hangi editörün ve ekibinin yaptığına dikkat etmek de doğrudur.

En önemli üçüncü güç, okurlardır. Hangi yaşta olursa olsun, hakları ve özgürlükleri tanımlanmış ve sunulmuş olması gereken okurlarımız. Günümüz çocuklarının ve gençlerinin okuma ihtiyaçlarını, kendi çocukluğumuzla kıyaslayarak organize edebileceğimizi sanıyorsak çok aldanıyoruz. Bugün kırsal temalı bir kitabı, farklı dil ve anlatım teknikleriyle özel bir kurgu ve şaşırtıcı bir yazınsallıkla sunmadan, büyük kentlerde yaşayan gençlerle buluşturmak çok zordur. Çünkü onların elinde bambaşka olanaklar ve araçlar var. Çocukların ve gençlerin okuma hak ve özgürlüklerine kafa yormak, anlamaya çalışmak önemli. Bu noktada aile ve eğitimci ne yapmalı?

ED: Bence büyükler, hem haddini bilecek hem de gücünün farkında olacak. Bu çağda çocuk yetiştirmeye çalışmak çok tedirginlik verici. Birçok konuda temeli sağlam tutup, sonrasını çocuğa bırakmanın doğru olduğuna inanıyorum. Haddini bilmekten kastım bu. Her an her yerde olmamız mümkün değil. En iyisi, açık iletişim ve çocuğa sorumluluk vermek.

Eğitim sistemimizde gücünün farkına varmak kolay değil. Bizim önce devlet okulu tecrübemiz oldu, sonra özel okula geçtik. Başlangıçta, çocuğumun beynini yıkarlar mı, istemediğim şeyler öğretirler mi, diyerek çok tedirgin oluyordum. Zamanla gördüm ki arada afallasa bile, aslında benim verdiğim temelden çok da uzağa düşmüyor. Çocuğumu bambaşka bir şeye dönüştürecek güç, eğitim sisteminde de yok. (Elbette dışa kapalı yurtlar vb için geçerli değil bu.) Bu nedenle, bir okur olarak, edebiyatın çocuğu olumsuz etkileyeceğini düşünmüyorum; o kadar korkmamalı. Her şeyi kontrol edemeyeceğimizi bileceğiz, ama bu hiç kontrol edemeyeceğimiz anlamına da gelmiyor.

Çocuk kitap okuyarak travma geçirir mi?

İV: Çocuğa güvenmek, bizde az rastlanan bir durum. Ebeveynler sadece çocuklarına güvenmemekle kalmıyor, aslında kendilerine de güvenmiyorlar. Anne babalara, kendi çocuklarının eksiklerini bulmaya ve onları düzeltmeye çalışmak yerine, kendile-

rine dönmelerini tavsiye ediyorum. Çünkü kendi durumlarıyla yüzleşebilirlerse, kör noktalarının farkına varırlarsa işler kolaylaşacak. Görmek istemediğimiz taraflarımız da, fazlasıyla hassas olduğumuz noktalarımız da, çocuklarımızda ortaya çıkıyor. Bunu fark edince, kendimizdekini düzeltmek yerine ondakini düzeltmeye çalışıyoruz. Çocuğu bir uzantı gibi düşünüp, kendimizde onaramadığımız şeyleri onda onarmak için, çaresizce ve sonuçsuzca çabalayarak aslında çocukları ziyan edebiliyoruz.

Çocuk edebiyatı ve özgürlük konusu da böyle. Anne babaların, çocuklarının edebiyat duygusunu da özgür bırakabilmesi için, önce kendilerinin içsel özgürlüklerini kazanması, kendi kör noktalarını görmesi lazım. Hastalarım arasında, okuduğu kitaplardan ötürü travma geçirmiş biri yok. Çocuk bir kitap okuyarak travmatize olmaz.

“Canavarlar” her çocuğun kafasında vardır. Eğer ondan rahatça söz edemezsek, asıl o zaman canavarlar tarafından yenilip yutuluruz. Çocuk, “canavarı” ebeveyninden duyarsa, “Benim bildiğimi annem babam da biliyor. Demek ki, kötü bir şey değil,” diyerek kendini yalnız hissetmeyecektir. Çocuğu olumsuz duygulara ve durumlara bizim yanıımızdayken ufak ufak alıştırmak gerek. Aşı da öyle değil midir; bebeği annesi tutar, bedenine azıcık mikrop verilir. Çocuk nasılsa “canavarı” birinden duyacak, bari sizin yanınızda, üstelik bir hikâyeden duysun. Dahası, günümüzde çoğu çocuk televizyonda katliamları, felaketleri izliyor. Edebiyatın çocuğa etkisi, travmatik derecede değildir.

“Çocuğuma bu kitabı nasıl okutursunuz?”

MS: Gelelim öğretmenlere... Bugün edebiyatsever öğretmenlerin önerdiği birçok çağdaş yapıt var. Ebeveynin okumadığı, ama çocuğun zevkle okuduğu kitaplar. Bu kitapları bazen öğretmen kendi sınıfına öneriyor; bazen okulun bütün şubelerinde okunabiliyor.

Derken bir gün okula veli geliyor ve çocuğunun okuduğu kitapta, kendisince uygun olmayan bir karakterin bulunduğunu, beğenmediği sözler sarf edildiğini gördüğünü söylüyor. “Çocuğuma bu kitabı nasıl okutursunuz?” diye hesap soruyor. Aslında veli, çoğumuzun çocuklukta aklına takılan, komik fanteziler kurmamıza neden olabilen bir duygu ya da durumu, tüm dünyanın beğeniyle okuduğu bir

çocuk ve gençlik edebiyatı yazarının, kitabında ustalıkla işlemiş olmasına kızıyor. “Çocuğum sadece benim söylediğim şeyleri yapabilir, istediklerimi hayal edebilir,” diye düşünüyor. Sorun yine güven meselesinde. Peki, öğretmen bu veliye nasıl davranacak?

İV: Böyle velilerle iletişimde, savunmaya geçmek işe yaramıyor. Her şeyi dışsallaştıran, her şeyin kusurunu “dışarda” arayan, dönüp kendilerine bakmayan ebeveynler gibi düşünülebilirler. Öncelikle dinlemeye, anlamaya çalışmalı. Belki o velinin, çocuğuna karşı ciddi bir öfke sorunu ya da çocuğuyla ilgili çok ciddi sıkıntıları vardır.

Örneğin ölüm, ülkemizdeki pek çok insan için konuşulması bir şey değildir. Bunun nedeni, maalesef Türkiye’de ölümlerin sıralı yaşanmaması olabilir. İsveç çocuk edebiyatında, ölümden bahseden çok kitap yazılabilir. Ama ülkemizde kaza kurşununa kurban gidebilirsin, kafana tabela düşebilir, trafik kazasında ölebilirsin, şehit olabilirsin...

Ölüm o kadar hayatımızın içinde ve beklenmedik acı şekillerle gerçekleşiyor ki, aileler de haklı olarak çok hassas bu konuda.

“Çocuğumun felsefe okumasını istemiyorum!”

ED: Bu sadece ölüm gibi zor bir konuda yaşanmıyor. İlkokulda çocuğumun çok iyi bir öğretmeni vardı. Veliler el ele verdik ve bir sınıf kitaplığı oluşturduk. Ben “Çıtır Çıtır Felsefe” dizisini de almayı önerdim. Bir veli, “Hayır, ben çocuğumun felsefe okumasını istemiyorum!” dedi. İlk kez böyle bir şeyle karşılaşmıştım, çok şaşırdım. Önce, felsefenin ne olduğunu bilmiyor, diye düşündüm. Bana göre, “Çıtır Çıtır Felsefe”ye karşı çıkmak mümkün değildi. Öyle bir dizi ki, bence dünyada okumayan kalmasa, tüm savaşlar sona erebilirdi. Çok üzülmüşüm; o velinin çocuğu adına da çok üzülmüştüm.

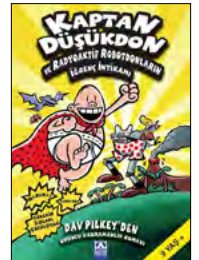
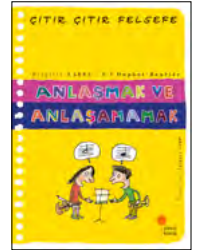
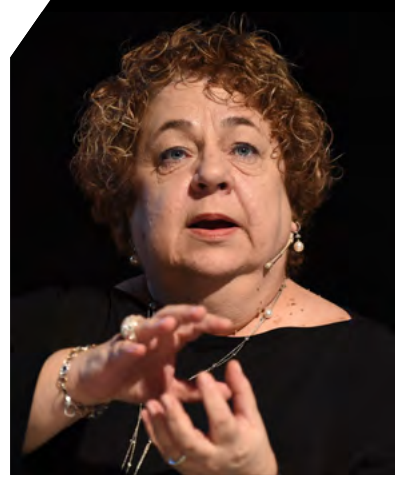
İnsanların bakış açısını değiştirmek, alışkanlıklarından koparmak kolay değil. Öğretmen için daha da zor. Özellikle özel okullarda ebeveyn hemen hesap sorabiliyor. Konuyu idareye taşıma, WhatsApp gruplarında yayıp ortalığı ayağa kaldırma çok yaygın.

İV: Anne babalar belirsizlikten korkuyor. Edebiyat belirsiz bir şey, öyle başlayıp böyle bitebilir. Çocuklarıyla ilişkilerinde de belirsizlikten korkuyorlar. Başlangıçta ne yapacağını bilmelerine rağmen, sonra her şey kontrolden çıkacak sanıyorlar. Kitaptaki herhangi bir şeyin beğenilmemesi de bundan. Oysa, farklı duyguların, sözlerin bir aradığıdır değerli olan.

ED: Ebeveynler de, eğitimciler de çocukların ne okuması, ne okumaması gerektiğini konuşuyor. Bunlar hep çocukların gıyabında konuşuluyor. Oğlum okumaya, “Kaptan Düşükdon’un Maceraları” dizisiyle başlamıştı. Dizi inanılmaz komikti, evde ağzına alamadığı bir sürü sözcük vardı ve elbette, öğretmeninin yasaklı kitaplar listesindeydi. “Saftirik Greg’in Günlüğü” de öyleydi. Öğretmenler çocuklara kitap yasaklamakta daha dikkatli, daha ketum olmalı bence. Onlar da bu gücü kendilerinde görmemeli.

Okur hakları da çok önemli. *Roman Gibi* (Daniel Pennac) adlı kitabı yeni okudum ve etkilendim, kendime güvenim arttı. Kitabı yarım bırakma hakkı, tekrar tekrar okuma hakkı, çöplenme hakkı... böyle haklar varmış! Çocuklarıma, “Sürekli çizgi roman okuyorsunuz!” diye söylenip duruyordum. Çocukları özgür bırakmak, kitapları erişilir kılmak, her yerde bulunmasını sağlamak değerli. Küçüklükten itibaren çantada, başucunda bulunduran, hayatın içine yedirilen kitaplar, çocuğu da hayatın içine katıyor.

MS: Velinin öğretmeni dinlemesi, çocuğuna da, öğretmenine de güvenmesi çok önemli... Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2017 sonunda açıkladığı verilere göre, Türkiye’de 990 bine yakın öğretmen çalışıyor. Bu sayının %56,9’u kadın. Devasa bir nüfus bu; Türkiye’nin en büyük örgütü diyebiliriz. Entelektüel donanımına sahip olması beklenen, özel bir meslek grubundan söz ediyoruz. Doğallıkla edebiyatı takip etmek, bilmek, okumak zorundalar. Çünkü, ülkenin her ânında ve geleceğinde doğrudan etkili ve belirleyici konumdalar. Beğenelim beğenmeyelim, resmi eğitim stratejilerinin doğrudan uygulayıcısı onlar. Ya mesleklerinin gerektirdiği donanımına uygun davranıyorlar ya da pek bir şey yapmıyorlar. Aile, sahip olduğu kültürel dokusu ve değerleriyle çocuğunun neyi okuyup

neyi okumayacağını belirleyebilir, ahlaki gelişimini biçimleyebilir. Ancak, çocuğun entelektüel gelişiminden sorumlu olan öğretmendir. Ailenin ve öğretmenlerin müthiş bir dengeyle birlikte yürümesi gerekir. Bunu yaparken, kendimizi otosansür canavarından da korumamız kaçınılmaz önemdedir.

Sanat ve edebiyatın, denetimin değil, eleştirinin konusu olduğunu anlamakta zorlanıyoruz. Konu, sanat ve edebiyatsa, denetlenabilir, yasaklanabilir bir alanda değiliz; ancak eleştirebiliriz. Ama eleştirinin de bir adabı olması gerektiğini ve en etkili eleştirinin, bir yazarı, bir kitabı rafta bırakmak, okumamak, önermek olduğu unutulmamalıdır.

Edebiyat okuyarak özgürleşmek, mümkün mü?

İV: Öğretmenin çocukta geliştireceği en yararlı özellik meraktır. Çocuk, ancak merak ederse kitap okuyacak ya da kendisi bir şeyler yazmak isteyecektir. Bunun için kısıtlayıcı olmamak, yine temel noktadır. Çocuk aklındakini ifade edebildiğinde ve biz de ondan etkilenmeye açık olabildiğimizde, “Bende ilginç bir şey var, yoksa bile ilerde olabilir,” diyerek daha güvenli bir düşünce mekanizması kurabilir.

Edebiyat okumak hepimizi özgürleştiren, duygularımızla buluşturan en önemli fırsatları sunar. Bu içsel özgürlük, kendi duygularının farkına varmayı, kendine güvenebilmeyi sağlar. Bu gücü kullanabilmek, insanı en ağır dış etkenlerin bulunduğu ortamlarda bile ruhen koruyabilir. Kendi terapi yöntemini geliştirmiş önemli bir psikiyatrist olan Viktor E. Frankl, Nazi kamplarından en az ruhsal travmayla kurtulabilen biri. Frankl, insanın içsel gücü sayesinde, dış dünyadaki her türlü baskıya, zorluğa rağmen sağlam kalabileceğinin kanıtıdır. İçinde bulunduğumuz zor zamanlarda okuyarak, çocuklarımıza ilgileri doğrultusunda daha çok kitap okutarak özgürleşmek, çıkış yolumuz olabilir.

MS: Çocuk edebiyatının özgürleşmesi için sorumluluklar üç aktörde toplanıyor: Yaratıcı yazarların yüksek verimi, uzman yayınevlerinin nitelikli kitaplar yayımlaması ve entelektüel buluşturucular. Sorumluluğu en büyük buluşturucular; öğretmenler, kütüphaneciler, kitapçılar, üniversiteler ve medya.

Çocuk okurun özgürleşmesi için sorumluluklarımız neler? En önceliklisi, merak duygusunu harlamak, merak eden, soru soran çocuktan korkmamak. Okuyan çocuğa, sürekli yeni ve nitelikli seçenekler sunmalıyız –ki bunu yapabilmek için biz de biliyor olmalıyız. Daha önce okuduğu, sevdiği bir yazarın yeni kitabı çıktığında bunu ona biz müjdelemeliyiz.

Okumaya direnen çocuğun başına ne geldiğini anlamaya çalışmalıyız. Son 25 yılım, okumaya direnen çocuklarla geçti. Ülkenin her noktasında ve başka ülkelerde, böyle çocuklarla bir araya geliyorum. En merak ettiğim, onlarla en çok konuşmaya çalıştığım bu: Başına ne geldi ki, daha bu yaşında okumaya bu kadar direniyor? Çocuklara zorla bir şeyler okutmaya çalışmak ya da onlardan vazgeçmek yerine, onlara ne olduğunu anlamalıyız. Edebiyattan korkmadan, daha çok kitabı keyifle birlikte okuyabilmenin, kendi kitaplarımızı özgürce arayıp bulmanın yolunu açmak bizim elimizde. 🍎

Edebiyatın Umut Sokakları

Gölsevin Kırıl

Çocukların okul ve sokak hallerini, hayatın acıtıcı gerçekleriyle harmanlayıp, gizem ve mizah dolu üslubuyla öyküleştiren Gölsevin Kırıl, çocuk edebiyatı yoluyla sevgi, dayanışma ve barış dili kurmanın olanaklarını anlatıyor.

Afrika'daki pek çok toplumda kabul gören Ubuntu anlayışını temsil eden görseli internet aramalarında görmek mümkün. Ubuntu, "başkalarına karşı insanlık" anlamına geliyor. İnsan olabilmemiz için diğerlerine ihtiyacımız var ve insanlığımızı ancak karşımızdakinin yansımada bulabiliriz. Ubuntu, toplumdaki bireyler arasındaki uyumu ve paylaşımı yüceltıyor.

Bir arkadaşımın kızı, Afrika'daki sosyal sorumluluk projelerinden birinde çalışmıştı. Çocukların her birine kurabiye vermesine rağmen, hiçbirinin yemediğini, ellerindekini birbirleriyle paylaştıklarını, hatta ona da ikram ettiklerini gözlemlemişti. İnternette pek çok kaynakta karşımıza çıkan bir hikâye de benzer bir resim çiziyor. Afrika'da çalışan bir antropolog, kabilenin çocuklarıyla oyun oynuyor. Ağacın altına koyduğu meyvelere ilk ulaşanın ödülü, o meyveleri yemek olacak. Çocuklar yarışmak yerine el ele tutuşuyor, ağacın altına beraberce varıyor ve hep birlikte meyveleri yemeye başlıyorlar. Antropolog neden böyle yaptıklarını sorduğunda, "Biz Ubuntu yaptık. Yarışsaydık, yalnızca bir kişi kazanacaktı. Diğerleri mutsuzken, nasıl olur da yarış kazanan tek bir kişi meyveleri yiyebilir?" cevabını veriyor.

Ubuntu'ya rağmen savaş!

Oysa Ubuntu'ya rağmen, bugüne kadar Afrika'da çok kanlı savaşlar yaşandı. Yalnız orada mı? En uygar kabul edilen ülkelerin yer aldığı Avrupa'da da; hem de daha geçen yüzyılda! 1. Dünya Savaşı'nda 35 milyondan fazla insan öldü. Böyle bir trajedi-

den sonra, insanların ve devletlerin toprak, zenginlik ve güç konularında ders alması, bundan böyle barışın hüküm sürmesi beklenmeliydi. En azından birkaç yüzyıl... Ama öyle olmadı. Savaş bittikten yalnızca 21 yıl sonra, o savaşta yakınlarını kaybedenler bile daha hayattayken ve acılar henüz çok tazeyken 2. Dünya Savaşı başladı. İnsanlık tarihinin en kanlı dönemlerinden biri olan bu altı yılda, 50 ile 80 milyon arasında insanın öldüğü tahmin ediliyor.

Auschwitz toplama kampında, gaz odalarında yakılarak, kurşuna dizilerek ve aç bırakılarak 1 milyon 100 bin kişi öldürüldü. Kampın komutanı Rudolf Hoess, yakalandıktan sonra kaleme aldığı anılarında, imhaların ardındaki nedenlerin ona doğru geldiğini, pişmanlık duymadığını yazmış. Tek üzüldüğü nokta, ailesiyle daha fazla zaman geçirememekmiş. Binlerce insanı gözünü kırpmadan gaz odalarına gönderen birinin, yalnızca çocuklarıyla oynayamadığı için hayıflanması bana inanılmaz geldi. Soykırımın mimarlarından Adolf Eichmann ise, yargılandığı mahkemede, savaşta yalnızca amirlerine itaat ettiğini, asıl sorumlunun kendisi olmadığını söylemiş. Sanki sıradan bir bürokratmış ve dahil olduğu şey bir soykırım değilmiş gibi!

Polonya Ulusal Hatırlama Enstitüsü, geçenlerde, Auschwitz ölümlerinden sorumlu 10 bin SS subayının fotoğraflarını yayımlamıştı. Fotoğraflara uzun uzun baktım. Bunca kişiyi ölüme götüren insanlar bunlar mıydı? Gaz odalarına sürüklenirken kaçmasın diye çocukların bacaklarını kıran, birkaç çocuğun bile kurtulmasına göz yummayanlar bunlar mıydı?

Üzerlerinde üniforma olmasa ve bana, bunlar kurbanların fotoğrafları dense, pekâlâ inanırdım. Aralarında, bir tohumdan bir başağın çıkmasını, bir ekinin boy vermesini görmüş ya da bir buzağının, bir kuzunun doğumuna şahit olmuş, yani doğanın ve yaşamın mucizelerine tanıklık etmiş olan çiftçiler vardı. Daha da korkuncu, içlerinde öğretmenlerin de bulunmasıydı. Gaz odasına gönderdikleri çocuklarla aynı yaşlardaki öğrencilerine alfabeyi, dört işlemi öğretmiş öğretmenler!

“ 1. Dünya Savaşı'nı yaşayan halklar birleşip savaşa karşı dursalardı, ikincisi çıkabilir miydi? ”

Eichmann'ın dediğini çok düşündüm. Subaylar emirlere uymayıp komutanlarına karşı gelseler, bu soykırım yaşanabilir miydi? 1. Dünya Savaşı'nı yaşayan halklar birleşip savaşa karşı dursalardı, ikincisi çıkabilir miydi? Ne olmuştu da insanlar sürüklenip gitmiş, kötülüğün sıradanlaşmasına alet olmuşlardı?

İnsanın hikâyelerini hatırlamak ve anlamak için edebiyata sığınmak...

Bu soruları cevaplamak sosyal bilimcilerin işi elbette. Ama ben, insanı ve insan hikâyelerini unutmanın da önemli bir neden olduğunu düşünüyorum. İnsanlar, yaralı bir askerin kesilen bacağının nasıl sızladığını; o askerin rüyasında yürüdüğünü, hatta koştuğunu bilseler, yeni bir savaşa karşı durmazlar mıydı? Bütün bebeklerin aynı şekilde emeklediğini, aynı şekilde büyüdüklarini hatırlasalar, çocuklara bu kadar kolay kıyabilirler miydi?

“Onlar insan değil. Onlarla hiçbir ortak noktana olamaz!”

İnsanın hikâyelerini hatırlamak ve anlamak için edebiyata sığınmaktan başka yol bulamıyorum. Kurmacanın barışa katkı sağlayacağını söylemek ütöpik gelebilir. Ama edebiyat diğerkâmdır. Bize, karşımızdakinin neler yaşadığını, nasıl hissettiğini gösterir. Kendimize ayna tutarak, içimizdeki kötüyle yüzleşmemizi sağlar.

Edebiyattan medet uman yalnız ben değilim. *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens* adlı kitabı bir milyondan fazla satan Yuval Harari, Davos'taki bir konuşmasında, yakın gelecekte insana dair verilere hâkim olanın, gücü ele geçireceğine dair karanlık bir tablo çiziyor ve bu verilerin kime emanet edilmesi gerektiğini soruyor. Çare olarak şairleri göreve çağırıyor.

Gillian Cross YARINDAN SONRA | Desen: Adam Haynes

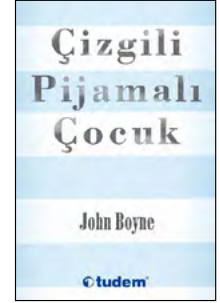
Çocuk ve gençlik edebiyatında, bu zor temaları işleyen pek çok iyi kitap var. Onlardan birkaçını örneklemek isterim. John Boyne'un *Çizgili Pijamalı Çocuk* adlı romanı, Auschwitz komutanının oğlu Bruno'nun gözünden anlatılıyor. Bruno, yeni evlerine taşındıklarında, tel örgünün diğer tarafında yaşayan insanları fark ediyor ve babasına onların kim olduğunu soruyor. Babasından, “Onlar insan değil. Onlarla hiçbir ortak noktana olamaz!” cevabını alıyor. Bruno ise, kamptaki Polonyalı bir çocukla saf bir dostluk kuruyor. Ancak savaş, iki çocuğun masum dostluğuna bile izin vermiyor.

Birinin, “Onlar insan değil!” cümlesini sarf etmesi kurmaca gibi gelebilir. Yok artık, o kadar da değil, diye düşünebiliriz. Peki, ailesiyle birlikte kampın yakınlarında yaşayan Auschwitz’in ünlü komutanı Hoess de kendi çocuklarıyla öldürdüğü çocuklar arasına keskin bir ayırım koymuyor muydu? Bruno’nun hikâyesini okumak, olan biteni anlamamıza, yeni toplama kamplarının kurulmasına karşı durmamıza yarayabilir mi? Barış zamanı sıradan bir insanken, bir gün bir Nazi subayına dönüşebileceğimizi gösterir ve bizi binlerce insanı öldürmekten alıko-yabilir mi?

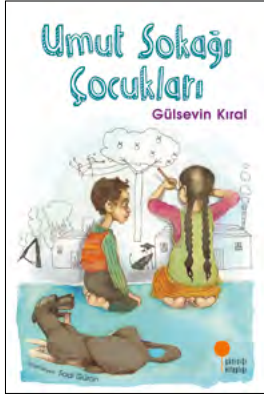
Kötülük, “Onlar insan değil!” cümlesinde kolayca yuva bulabiliyorsa, konukluk edeceği ikinci cümle, “Onlar bizim gibi insanlar değil!” olacaktır.

Gillian Cross da bizi ters köşeye yatırdığı *Yarından Sonra* adlı romanında, karşındakini kendinden farklı görme ve mülteci sorunu gibi iki önemli temayı işliyor. Gelecekte, İngiltere gibi bir Batı ülkesi ekonomik krizle sarsılmış, beş banka aynı gün batmış, sonrasında yiyecek fiyatları yükselmiş, açlık ve anarşi baş göstermiş. Matt ve ailesi de diğerleri gibi, Fransa’ya iltica etmek zorunda kalıyorlar. Göç hazırlığı sırasında, Matt’in gözü televizyona takılıyor. Bir kır yolunda, bohçalarını, çantalarını ve bebeklerini yüklenmiş, güçlükle yürüyen insanlar var. Matt, önce mülteci olduklarını düşünüyor, ancak sonra ayırımına varıyor: “Değillerdi, bizim gibi insanlardı.” İnsan nereli olursa olsun, mülteciliğin benzer koşulları dayattığını kısa sürede öğreniyor.

Daha iyi bir yaşam umudu ve göçmenlik...

Türkiye’deki çoğu insanın ailesinde göçmenlik vardır. Zamanında Türkiye’ye göçen ya da daha iyi bir yaşam umuduyla Batı’ya göçenler hiç de az değil. Buna rağmen, ülkesindeki savaştan kaçan mültecilerin, bu topraklarda da saldırıya uğradığına ilişkin haberleri okumuyor muyuz? Yakın tarihimizdeki göçmenlik hikâyelerini, insanın evini, yurdunu geride bırakıp, dilini izini bilmediği bir yerde hayata sıfırdan başlamasının ne demek olduğunu unuttuysak, edebiyat hatırlamamıza yardımcı olabilir.

“Bizim gibi insanlar değil,” cümlesini kurmak için savaşımlara, dil, din ya da ırk ayrılığına da gerek yok. Farklı ekonomik sınıflardan olanların dünyalarını anlayabiliyor muyuz ki?

Mine Soysal, *Uzakta* adlı romanında, Malatya'dan İstanbul'a gelmiş, dersane parası biriktirebilmek için inşaatta çalışan yoksul bir gencin başından geçenleri, hayallerini, karşılaşmalarını anlatırken, aynı inşaatın sahibinin kızının sağlığıyla verdiği sınavı, kendini tanıma ve hayatına sahip çıkma çabalarına ışık tutuyor. Aynı dünyalarda yaşayan iki

genç, yıldızlı bir geceyi tesadüfen paylaşıırken, edebiyat onların da elinden tutuyor, şirler gecelerine anlam katıyor.

Bombaları resmeden çocuklar...

Türkiye'de yüz binlerce çocuğun seversen okuduğu Fransız yazar Anna Gavalda'nın *35 Kilo Tembel Teneke* adlı kitabı gibi, Andersen ödüllü İtalyan yazar Angela Nannetti'nin sevilen romanı *Dedem Bir Kiraz Ağacı* da hepimizin yüzleşmesi gereken ölüm, nesillerarası iletişim ve başarı gibi hassas konuları ustalıkla işliyor.

2015'te yayımlanan *Umut Sokağı Çocukları* adlı romanımda, Suriye'den gelen bir ailenin İstanbul'daki bir mahalle ile kaynaşmasını işlemiştim. Çiğdem Sezer'in *Juju Beni Unutma*'sında Juju özlemine bir teybe kaydediyordu. Benim karakterim Havva ise, eski yaşamına duyduğu özlemi duvara çizdiği resimlere yansıtıyor.

Bu kitabı yazabilmek için, mülteci kamplarının görüntülendiği pek çok video seyrettim. Çoğu çocuk, evlerine yağın bombaları resmediyordu. En çok etkilendiğim görüntü, üç dört yaşlarındaki bir kız çocuğunun sakin sakin otururken, bir uçak sesiyle irkilmesi ve kaçmaya yeltenmesiydi. Romanımdaki Eje'nin kızı da bir uçaktan

atılan bombaların resmini çizdi. Mahallenin topçusu Ali, hislerime tercüman oldu: “Ben de Süpermen olsam, bombaları tek tek yakalasam, hiçbir evlerin, çocukların üstüne düşmese.”

Dilerim, çocuklarımız edebiyatın umut sokaklarında gezinir. Ve dilerim ki, karşılarındakini anlamayı, ötekileştirmemeyi öğrenir; doğa ile uyumlu ve barış içinde yaşayacağımız, kardeşçe bölüşeceğimiz bir dünya umudunu yeşertirler. 🌱

“Bombaları tek tek yakalasam, hiçbir evlerin, çocukların üstüne düşmese.”

Bizimgezegen.com

Türkiye'nin Yeni Kitapçısı

bizimgezegen.com

/bizimgezegen

Gezegen Basım kuruluşudur.
100. yıl Mah. Massit Matbaacılar Sitesi
2. Cad 202/A Bağcılar/İSTANBUL

Tel: 0212 325 71 25 • Fax: 0212 325 61 99
info@gezegenbasim.com.tr

Bir Sınıf Dolusu Bulutlara Şiir Yazan Çocuk

Serkan Gülpınar

Kartal, Şeyh Şamil Ortaokulu

5. sınıflarla gerçekleştirilen yaratıcı okuma uygulamasında, Behiç Ak'ın *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* romanındaki şiir yazma, sanat, dil ve farklılıklara saygı gibi pek çok önemli tema işleniyor.

29 öğrencimle, 10 haftaya yayılan bir süreçte, Behiç Ak'ın *Bulutlara Şiir Yazan Çocuk* adlı romanını inceledik. Bu kitabı seçmemizin ilk nedeni, adından anlatımına, kapağından iç desenlerine kadar tipik bir Behiç Ak eseri olmasıydı. İkinci neden, çocukların dikkatini, farklı kimlik ve kişiliklerin varlığına, bu farklılıklara saygı duyabilmeye ve “tek tip insan” kavramına çekebilmesiydi. Savaşın, insanlarda ve doğada yarattığı yıkım üzerine düşüncelerini de sağlayacaktı. Dahası, kitaptaki renkli ve eğlenceli karakterler, çocuklardaki yazma ve yaratma dürtüsünü harekete geçirebilir nitelikteydi.

Okumaya, dört hafta gibi uzun bir zaman ayırdık. İki hafta bireysel, iki hafta ise sınıf içi okumalar olarak planlandı. Oysa bazı öğrencilerimiz, daha kitabı edindikleri gün, kalan öğrenciler de bir hafta içinde okuyuverdi. Böylelikle, sınıfta toplu okumalara daha çok zaman ayırabildik. Bu süre içinde, her derste çocuklara kitabı sesli okuttuk. Hem sesli okumalar hem de bireysel okumalar sırasında, uygulama aşamasında kullanabilmek için bol bol not tuttular.

Uygulamanın ilk etkinliği “Bohça”yı düşünürken, doğrusu kendi çocukluk anılarıma döndüm. Ev ev dolaşan bohçacı kadınlar vardı. Sürprizlerle doluydu bohçaları; içinden ne çıkacağını bilmezdik ve açıldığında rengârenk ürünler taşıdığını görürdük. Çocuklarla birlikte kartondan bir bohça yaptık. Okumalar sırasında aldıkları notları bu kutunun içine attılar. O notlarda, sözcükler, söz öbekleri, deyimler ve atasözleri birikti. Bohçadan çıktıkları bu kâğıtlarda yazanlara ilişkin, sözlü tahlil çalışması yaptılar ve etkinliğin birinci aşamasını bitirdik.

İkinci aşama, deyimlerle ilgiliydi. Kutudan seçtikleri deyimleri, tahtaya yapıştırdılar. Beşerli gruplar halinde seçtikleri deyimlerle ilgili diledikleri her şeyi, sözlü ya da yazılı olarak tasarlamalarını istedim. Kimi seçmiş olduğu deyimle ilgili masal anlattı, kimi hikâye uydurdu, kimi şiir yazdı. Kitapta geçen “Deliye pösteki saydırmak” deyimini seçen iki öğrencimin hazırladığı skeç, bütün sınıfı çok eğlendirdi.

“Soru işareti” etkinliğimiz, çocukların okudukları metni anlaması, yorumlaması üzerine kurgulandı. Kartondan büyük bir soru işareti hazırladık. İki hafta boyunca, kitaptan birbirlerine sorabilecekleri sorular çıkardılar. Bu süreçte öğrencilere hiçbir yönlendir-

mede bulunmadım ve müdahale etmedim. Soru havuzundan soruları kendileri seçip, birbirlerine sordular. Söz vermek istediklerini de yine kendileri seçti.

Sözcüklerden taştan renkler ve şarkılar...

İkinci haftada, tek bir yanıt olmayan, ucu açık sorular türetmelerini istedim. Sorularının büyük çoğunluğu empati içeriyordu. Kendilerini romandaki kahramanlardan Jamel ile özdeşleştirip, "Dilini bilmediğiniz bir ülkede yaşamak zorunda kalsaydınız ne hissederdiniz?" gibi sorular sordular. Romanın kahramanı Sevgican'ın yaşadıklarından etkilenerek, "Birileri sürekli sana ne yapacağını söyleseydi ne hissederdiniz?" gibi sorular çıkardılar. Sorularının ortak özelliği, romanın akışını değiştirmeye yönelik olmasıydı.

"En İyi Eleştirmen Benim" etkinliğinde amacımız, öğrencilerin kendilerini sözlü olarak ifade ederken, okudukları metne biçim ve içerik yönünden kendi cümleleriyle yaklaşmalarıydı. Bunun için onlara dört yönerge sundum: Kitaptaki kahramanım hangisi? Kitabı nasıl değerlendiririm? Behiç Ak'ın yerinde olsaydım bu kitabı nasıl yazardım? Behiç Ak şu an karşımda olsaydı, ona kitapla ilgili ne söylerdim?

"Bulutlardan Öykü Çalan Çocuklar" etkinliğimizde ise, çocuklardaki yazma dürtüsünü geliştirmeyi, yazılı ifade yetilerini zenginleştirmeyi hedefledim. Bu etkinliği düşünürken, Zeynep Cemali Öykü Yarışması'ndan esinlendim. O yarışmadaki gibi, ben de romandan seçtiğim bir cümle üzerine kendi öykülerini kurmalarını istedim. Yazdıkları öyküleri okudukça, hedeflediğim kazanımların çoğuna ulaştığımızı fark ettim.

"Yine mi Bulut!" etkinliğinde, mizah ustası Behiç Ak'ın karikatür veriminden esinlendik. Amacım, çocukların bir öykü anlatmak için sadece cümlelere ihtiyaç olmadığını, çizgiler ve renkler yoluyla da bir öykü anlatabileceklerini göstermekti. Bu etkinliği, Görsel Sanatlar öğretmenimizle birlikte düzenledik ve ortaya çok başarılı karikatürler çıktı.

"Kitabım Kitap Olmaktan Çıktı" etkinliğinde de, kitabın kurgusunu ve atmosferini, bir mekânı kullanarak yeniden oluşturmak istedik. Teknoloji ve Tasarım öğretmenimizin yardımlarıyla, okulun teknoloji ve tasarım atölyesini kullanan öğrenciler, kitaptaki kahramanları, hayali bütün unsurları duvarlara, tavana ve pencerelere çizdiler. Kitaptan seçtikleri bazı cümleleri betimleyen öğrenciler için hikâyeyi sadece sözcüklerle değil, zihinleriyle de yeniden yaratabileceklerini ifade edebilmelerini sağlayan yaratıcı bir çalışmaydı.

"Şiirim Oldu Şarkı" adlı etkinliğimizde ise okulumuzun Müzik öğretmeninden özel bir destek aldık. Kitapta Sevgican'ın yazmış olduğu "Bulutumuz" adlı şiiri, Müzik öğretmenimiz besteledi. Kendisi öğrencilerden oluşan koroyu çalıştırdı ve şarkıyı hep birlikte seslendirdiler.

Öğrencilerimin ürettiği öyküleri, karikatürleri ve daha fazlasını [Tumblr](#) ve [Instagram](#) adreslerimizden ayrıntılı incelemek mümkün. 🌟

Uzakta Bir İstanbul Masalı

Erman Karadan

Nişantaşı, FMV Işık Lisesi

9. sınıflarla gerçekleştirilen yaratıcı okuma uygulamasında, Mine Soysal'ın *İstanbul Masalı* adlı anlatısı ile gençlik romanı *Uzakta*'daki İstanbul dokusu, farklı temalar ve yaklaşımlarla işleniyor.

Sekiz aylık yaratıcı okuma uygulamamıza 9. sınıf öğrencilerini ve kültür edebiyat kulüplerimizi dahil ettik. Çalışmalara yaklaşık 80 öğrenci katıldı. Bazı öğrenciler bütün çalışmalara, bazıları da sadece istedikleri çalışmalara katıldı.

Mine Soysal'ın *İstanbul Masalı* ve *Uzakta* adlı kitapları üzerine projemize başlarken, okuldan eve servislerle gidip gelen, İstanbul'a ilişkin fazla bilgisi olmayan öğrencilerin, kentin tarihi ve kültürel dokusunu tanımasını, geçmiş ve günümüzle bağlantılar kurabilmesini amaçladık. Kültürel ve sosyal farklılıkların hayatımızı nasıl etkilediğini, İstanbul'un çok farklı hayat hikâyeleri barındırdığını göstermeyi umduk. Soysal'ın iki kitabı aracılığıyla, öğrencilerin İstanbul'u farklı anlamlarıyla yaşamasını istedik.

İstanbul Masalı, tarihöncesinden günümüze kadar süren kent serüvenini tarafsız ve masalsı bir dille anlatan, çizimleriyle öğrencilere görsel şölen sunan bir kitaptı. Üstelik, öğrencilerin yaşadıkları kent hakkında bilimsel bilgiler edinmesini de sağlıyordu.

İkinci kitabımız olan *Uzakta* sayesinde, Erdo ve Dünya gibi, aralarında sınıf farkı olan, gerçek hayatta da rahatlıkla görebileceğimiz iki karakterin bakış açısıyla İstanbul'u ve İstanbul'daki yaşamı değerlendirdik. *Uzakta*, çocuk işçilere ve iş kazalarına da dikkat çeken bir romandı. İş kazaları üzerine bilgilerinin fazla olmadığını fark ettiğimiz öğrencilerimizin, çevrelerinde yaşanan gerçek hikâyelerin edebi bir esere nasıl dönüştüğüne tanıklık etmesini hedefledik.

İstanbul'u anlatmak, çok kapsamlı bir plan gerektiriyordu. Farklı branşlardan öğretmenlerle bir araya geldik ve ayrıntılı bir takvim çıkardık. Yazar söyleşileri, atölyeler, görsel sanat çalışmaları, farklı eserleri okuma vb 30'a yakın çalışma ortaya çıktı.

Öncelikle, iki kitabı ve yapacağımız çalışmaları duyuran afişlerimizi hazırladık. Bunlar için Teknoloji bölümünden yardım aldık. *İstanbul Masalı*'ni okumaya başladık. İlk tepkiler, dilinin çok akıcı olması ve İstanbul'un tarihini çok keyifli anlatmasıydı. İşin içine müziği de soktuk; Müzik bölümüyle birlikte, tüm okul koridorlarında İstanbul şarkıları çalmaya başladık. Kısa sürede tüm okulun dikkatini çeken müzik yayını sayesinde, koridorlarda renkli ve neşeli anlar yaşandı.

İstanbul gezileri, fotoğrafları, hikâyeleri...

İstanbul üzerine bir çalışma yürütürken, başka yazarları da işin içine katmak önemliydi. Öğrenciler, hazırlayacakları panolar için yazarları araştırmaya başladı. Önce Yahya Kemal Beyatlı, sonra Sait Faik Abasıyanık panosunu yaptılar. Geziler ve diğer çalışmalarla bağdaştırarak ortaya çıkan, önceden planladığımız isimlerdi bunlar.

İstanbul'dan söz ederken, belgesellerden de mutlaka yararlanmalıydık. Ahmet Ümit'in "Yaşadığın Şehir" adlı program kuşağı, "Dinlerin Doğuşu" adlı belgesel, İstanbul'un gizli kalmış noktalarını gösteren başka belgeseller izlendi. Son olarak, İZ TV'nin "İstanbul'un Yüzleri" kuşağında yayınlanan "Mine Soysal ile İstanbul Masalı"nı izledik.

Sonraki adımımız "Efsaneler" çalışmasıydı. Bu konuda Yabancı Diller bölümünün yardımını aldık. Efsaneleri, öğrencilerimizle İngilizce olarak paylaştıktan sonra, onlardan kendi efsanelerini yazmaları istendi. Çocuklar ilgilendikleri efsanelerden sentez sahneler oluşturarak bunları koridorlarda sergilediler.

Bir diğer aşamamız "Geziler"i planlarken, öğrencilerin gezilerden keyif alması ve daha fazla ayrıntıyı fark etmesi hareket noktamız oldu. Bu anlamda, İstanbul Arkeoloji Müzesi gezimiz çok etkili geçti. Bir öğretmen etkileşimli yönergeler hazırladı. Müzeye giden öğrenciler, yönergedeki QR kodunu bulup, cep telefonlarıyla okuttuğunda, o esere dair kısa bir belgeye ya da yazıya ulaştı. Böylece, teknolojiyi de işin içine kattık. Gezilerimiz, Kadıköy ve Moda semtleri, Kandilli Rasathanesi, İstanbul Modern Müzesi gibi duraklarla sürdü. İçinde yaşadıkları kenti, belgesellerde izledikleri ve kitaplarla okudukları kentle bağdaştırmak adına, bu geziler çok anlamlı ve yararlı oldu.

"Söyleşiler ve Yazar Buluşmaları" vesilesiyle öğrencilerimiz, Tolga Gümüşay, Mine Soysal ve Celil Oker ile konuştu. İstanbul üzerine hikâye yazmak isteyenler de oldu. Celil Bey bizi kırmadı ve yaklaşık 25 öğrenciyle yaratıcı yazarlık atölyesi gerçekleştirdi. Bu atölyeye asıl grubumuz dışından, yazmaya ilgili duyan öğrenciler de katıldı.

Tolga Gümüşay, *Kareli Öyküler* kitabında çektiği İstanbul fotoğraflarının öykülerini derlemiştir. Bu fikrin, cep telefonlarını sadece sosyal medya için kullanan öğrencilerimizi de cesaretlendirmesini umduk. Fotoğraf makinesine ihtiyaç duymadan, dikkatlerini çeken bir kare fotoğraflayıp, öyküsünü yazabileceklerini Tolga Gümüşay ile fark ettiler.

Kitapları yola çıkış nedenimiz olan Mine Soysal da, öğrencilerimizle konuşmak için okulumuza geldi. Bir yazar gördüğünde çok çekinen, konuşamayan öğrencilerimiz, Mine Hanım'ın kurduğu diyalog ve sıcak temasla, bol bol konuştu, uygulama sürecine gerçek anlamda katıldıklarını bir kez daha gösterdiler.

Çalışmalarımız; İstanbul'un Semtleri'ni gezip fotoğraflayarak, araştırarak, Eski İstanbul'u ailelerden dinleyerek, İstanbul'un Bitkileri ve İstanbul'un Balık Türleri üzerine araştırmalar yaparak sürüyor. 🍌

Neden yaratıcı okuma?

Füsun Çetinel

Çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatımızın üretken isimlerinden, öyküleri ve yazı atölyeleriyle tanınan Füsun Çetinel, edebiyat metinleri üzerine yaratıcı okuma uygulamaları yapmanın önemini ve etkilerini irdeliyor.

Edebiyat, bir çağrışımlar ve anmalar kaynağıdır. Bize yaşamımızın bir ânını anımsatır ya da içinde yaşadığımız dünyayı yansıtır. Bunun içindir ki, okumak oldukça yaratıcı bir etkinliktir. Klasiklerden Dostoyevski, Shakespeare, Stendhal ve diğer pek çok yazarın eserlerinin çözümlemesi okuyucudan okuyucuya göre değişir.

Bizler bilgisayar değiliz. Dolayısıyla hoşumuza giden bir kitabı okuyup içindeki tüm bilgileri beynimize kaydedemeyiz. Oysa yaratıcı okumanın olanaklarını kullanarak çözümlediğimiz eserleri bir daha unutmamız imkânsızdır. Karakterler, mekânlar, olaylar, konuşmalar, kokular, duygular bizimle birlikte yaşayıp gider.

Birçok insan eğlenmek için okur, ama bu tür insanlar için kitaplardan kazanılacak çok az şey vardır. Trende, vapurda ya da plajda, iyi zaman geçirme yöntemi gibi görünse de, bu tür okuma faaliyetleri bizi yanıltabilir. Kafamız çevremizdeki seslerle, görüntülerle o kadar doludur ki, yazarın yarattığı dünyaya girmekte ya da bize gerçekte ne demek istediğini anlamakta zorlanabiliriz. İyi bir okuyucu, yazarın dünyasını kavrarken aynı zamanda, tüm bunları kendi dünyası içinde değerlendirir, kendi deneyimlerine ve kapasitesine göre biçimlendirir, yeni bir forma kavuşturur.

Öğretmenler ve ana babalar olarak artık şunu biliyoruz: Yapılan araştırmalar, kitap okumanın çocuklarda sol beyin yarımküresini belirgin bir şekilde aktive ettiğini, dil gelişimini ve okul başarısını artırdığını gösteriyor. Bunun içindir ki, devlet ya da özel tüm okullar, üniversiteler, kütüphaneler ve kitabevleri programlarında çokça “yaratıcı okumaya” yer vermeye başladılar.

Yaratıcı okuma, düşündürmektir.

Edebiyat üzerine düşünmek, başkalarının düşüncelerini düşünmemizi sağlar. Aslında, dünya üstündeki her şey üzerine düşünmemizi sağlar. Dünya üstünde olmayan şeyler hakkında düşündürür. Edebiyat üzerine düşünmek; bizi düşünme eyleminin içine çeker ve bir daha da rahat bırakmaz. Her gün gördüğümüz ama bakmadan geçip gittiğimiz olaylar üstüne derinlemesine düşünmeye başlarız.

Yaratıcı okumalar bize ilham verir, bizi rahatsız eder, duygularımızı ayaklandırır, yaratıcılığımızı pekiştirir. Bunun tersi olduğunda; okurken uykumuz gelir ya da okuduğumuzu hemen unuturuz.

Okuma uygulamalarında dilbilgisinin, düzgün ifadenin ya da tek bir kelimenin bile bir metni nasıl etkilediğini açık bir şekilde görürüz. Dil kullanımının önemini kavrar, okumayı disipline edebiliriz. Tabii her insan kendi rahat ettiği ortamda ve kendi okuma hızında ilerlemelidir. Dışarıdan telefon, mesaj, trafik gürültüsü gibi kesintiler gelmeden. Okurken kalem, defter, not kâğıtları da yanı başımızda hazır bulunmalıdır.

Yaratıcı okuma için tek gereken iyi bir kitap.

Günişliği Kitaplığı'nın her yıl mart ayında düzenlediği Eğitimde Edebiyat Seminerleri'nde yer alan yaratıcı okuma sunumlarında; ister İstanbul'un olanakları geniş, özel bir okulunda olsun, isterse ücra köylerdeki birleştirilmiş bir sınıfta, iyi bir kitapla neler yapılabileceğini göstererek büyüleniyoruz.

Tüm öğretmenlerimizin ortak bir amacı var: Yaratıcı okuma etkinlikleriyle çocukların içinde bulundukları ortamı zenginleştirmek, onlara farklı dünyaların kapılarını açmak. Hayal güçlerinin gelişmesine katkıda bulunurken, bu gücü günlük yaşamın içinde daha çok kullanabilmelerini sağlamak. Disiplinlerarası çalışmalara uygun kitaplar sayesinde, diğer zümrelerle işbirliği yaparak bilginin kalıcı olmasını sağlıyorlar.

Günümüz öğrencilerinin okumaya karşı isteksiz olduğunu ve direnç gösterdiğini hepimiz biliyoruz. Öğretmenler, yaratıcı okuma tekniklerini kullanarak onları kitabın renkli dünyasına çekiyor, keyifli ve uzun soluklu bir okuma süreci yaşıyor, yaratıcılıklarını ortaya çıkaracak ortamlar hazırlıyor.

Münazara, söyleşi, kapak tasarımları, düşünce ve yorumlara açık sorular üretme, konuşma halkaları, drama çalışmaları, şarkı sözü ve şiir yazma, müze gezileri, sanatsal faaliyetler, yazar sohbetleri; öğrencileri hem bireysel çalışmalarda güçlendiriyor, hem de birbirlerinin düşüncelerine saygıyı geliştirerek onları bir arada tutuyor.

Bu yılki sunumlarda; İstanbul'un özel bir okulundaki öğrenciler, Osman Şahin'in *Katuna'da Dokuz Ay* romanının yaratıcı okumasını yaptıktan sonra kendilerindeki farkındalığı şu sözlerle gözler önüne serdiler: *Mardin'de bambaşka bir hayat varmış; köylerimizde sağlık koşullarının bu kadar kötü olabileceğini bilmezdim; bu kadar yoksul yerlerin olacağını düşünmemiştim hiç; bir dahaki tatilde ailemle Mardin'i ziyaret etmek istiyorum...*

Yaratıcı okuma sunumları, özellikle birleştirilmiş sınıfları olan okullarda tuvaletleri temizlemek, soba yakmak, sınıfları boyamak, idari işleri düzenlemek gibi bin bir türlü görevin arasında, öğrencilerinin okuma becerilerini geliştirmeye çalışan öğretmenlerimize umut oluyor. Bir sonraki yıl kendileri de böyle bir çalışma yapıp Eğitimde Edebiyat Semineri'ne katılabilmenin heyecan ve hevesiyle okullarına dönüyorlar. 🌟

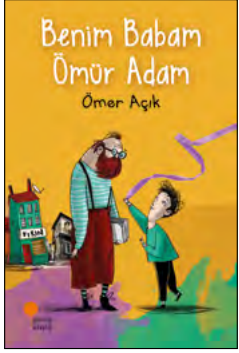

Benim Babam Nasıl Adam?

Engin Tutlu

Mudanya, İkbâl Betül Ali İhsan Çilingiroğlu Ortaokulu

5, 6 ve 7. sınıflarla okul çapında gerçekleştirilen yaratıcı okuma uygulamasında, Ömer Açıık'ın *Benim Babam Ömür Adam* adlı romanındaki sorumluluk, deyimler, aile ve oyun gibi temalar işleniyor.

Yazar Ömer Açıık'ın *Benim Babam Ömür Adam* adlı romanını işlediğimiz yaratıcı okuma uygulamamıza 340 öğrenci katıldı. Uygulama süremiz dört haftaydı ve bunun iki haftasını okumaya ayırdık. Projeyi dört öğretmen birlikte yürüttük.

Neden bu kitabı seçtik? Birincisi; hedef kitlenin bilişsel ve duygusal seviyesine uygun olmasıydı. İkincisi; aile ve mahalle sıcaklığı olgusunu derinden hissettirmesiydi. Romanın, oyun temelli etkinliklere ve oyunlaştırmaya elverişli olması ile deyimler konusunda farkındalık kazandırması da diğer önemli nedenlerdi. Okuduğumuz ilk andan itibaren, çocuk ve edebiyat, çocuk ve kitap arasında bağ kurabileceğimizi hissetmiştik. Çünkü, temel eksiklerimiz buydu; çocuklar kitapla duygusal bir bağ kuramıyordu. Bu romanda, öğrencilerimizin hayatlarına dahil edebilecekleri bir sürü etkinlik teması vardı.

Uygulamaya ilk olarak, kitabı okumadan bir hafta önce, “Benim Babam Nasıl Adam?” adımıyla başladık. Öğrencilerin, babalarıyla ilgili bir duygu farkındalığı kazanmasını istedik ve çok güzel geri dönüşler aldık. Dağıttığımız renkli kâğıtlara neler yazmadılar ki: *Süper adam, şakacı adam, benim babam adam gibi adam, bakımlı adam* vb. Çalışmayı yaparken, babasından çeşitli nedenlerle ayrı kalan çocuklarda duygusal bir incinmeye yol açar mıyız, diye tedirgin olduk. Tersine, bu sayede çocukların öğretme-niyle bağ kurabildiğini gördük. Çocuklar, benzer konuları anlatmakta çok sıkıntı çekiyor, ama paylaşmak da istiyorlar. Babasını çok az görebilen bir öğrenci, “Benim babam uzak adam,” diye yazmıştı. Kendisiyle sohbet ettiğimizde, babasının işi dola-yısıyla hep uzakta olduğunu, onu çok özlediğini ifade etti.

Öğrencilerden kitabı yaşamlarına dahil etmelerini, kitapla bir bağ kurmalarını istedik. Öncelikle onlara kitabın içinden, kendilerini o kitaba ait hissedebilecekleri bir nesne vermemiz gerekiyordu. Kitabın ana karakteri Fiko'ya, babası bir bisiklet alacaktır. Ancak baba, Fiko'nun beline bağladığı mor kuşağı karne gününe kadar, iki hafta boyunca kaybetmezse bisikleti alacağını söyler. Biz de öğrencilere dağıttığımız mor kurdeleleri, iki haftalık okuma sürecinde bileklerinde, çantalarında, saçlarında, nerelerinde isterlerse taşıyabileceklerini söyledik. “Mor Kuşak” adını verdiğimiz bu etkinlikte çocuklar kurdelelerine karşı inanılmaz bir bağlılık gösterdiler.

Edebiyatla oyunun bir aradalığı

Zengin deyimleri, romanı seçme nedenlerimizden biriydi. Bir öğretmen, deyimlerle ilgili çalışmaları somutlaştırmak, eğlenceli hale getirmek istiyorsa, bu kitap gerçekten güzel bir fırsat. Biz de bir kutu oluşturduk ve ona, “Fiko'nun Deyim Kutusu” adını verdik. Herkes okuma sürecinde bulduğu deyimleri kutuya attı. Sonra da öğrenciler, kutudan rastgele çektikleri deyimleri açıklamaya çalıştılar. Hatta deyim bulma ve açıklama heyecanı, zaman zaman kitabın bile önüne geçti. Romanda, Fiko'nun değişik alanlarda rekorları vardı. Çocuklar madem oyun istiyor, biz de edebiyatla oyunun bir arada olabileceği bir etkinlik yapmalıydık. “Göz Kırpma Yarışması” çok eğlenceli etkinliklerden biri oldu.

Öğrencilerin, kitaptan seçilen bir noktayı, yeni araçlarla sorgulamasını istedik. Dijital bir ortam olan tr.padlet.com sayesinde, “Renklerin Cinsiyeti Olur mu?” sorusunu tartıştılar ve birbirlerinin cevaplarını yine bu ortamda yorumladılar. Yanıtlarındaki ayrımcılığı ortadan kaldırma çabaları da, eTwinning üzerinde açılan bir forumda karşılıklı etkileşime geçmeleri de önemli ve anlamlıydı. “İyi ki yapmışız!” dediğimiz bir etkinlikti.

“Yaratıcı Yazma Uygulamaları” bölümünde “en iyi arkadaşım” ve “isim hikâyesi” konulu yazılar yazdılar; arkadaşlıklarını ve isimlerinin çıkış noktasını yazarak sorguladılar ve öyküleştirdiler. Bu metinleri sınıf panolarında sergiledik.

“Kapağı Ben Tasarlıyorum” etkinliğimizin başında hepsi, “Kitabın kapağı çok güzel,” dedi. “Emin misiniz? Bir bakın bakalım, kitaptaki her şeyi yansıtıyor mu?” diye sorduşumda, bir öğrenci, “Öğretmenim, dut ağacı yok bu kapakta,” dedi. Kalkan parmaklar ve kapakta olmasını istedikleri şeyler giderek arttı. Böylece, kendi rengârenk kapaklarını tasarlamaya başladılar.

Uygulamamızın diğer bir adımında, Mudanya Sahili'nde kitap okuduk. Başka gruplar da katılınca, 500 öğrenciyle sahilde okuma eylemi gerçekleştirdik. Amacımız, okul içindeki bu güzel etkinliğin başka insanlarca da görülmesi, farkındalık yaratmasıydı.

“Kapakta neden dut ağacı yok?” eleştirisinden yola çıkarak, Mudanya sahilindeki bir noktaya dut fidanı dikmek için yaptığımız başvuru kabul edildi. Bileklerindeki mor kurdeleleri, dikilen fidana bağlayan öğrenciler, duygusal bir bağ da kurmuş oldular.

Öğrencilerimiz için en heyecanlı adım, kitabın yazarı Ömer Açık'la tanışmaktı. Bir öğrencinin bir yazarla buluşması elbette keyifli bir deneyimdir. Ancak, Açık'ın öğrencilerle uyumunun ve iletişiminin mükemmel olması, süreci yüksek bir duyguyla noktalamayı sağladı.

[Instagram](#) adresimizden yaratıcı okuma uygulamamızı ve süren yeni çalışmalarımızı takip etmek mümkün. 🍌

Nasıl Geçer Katuna'da Dokuz Ay?

Pınar Baysal

Sarıyer Açı Ortaokulu

7. sınıflarla gerçekleştirilen yaratıcı okuma uygulamasında, Osman Şahin'in Köprü Kitaplar koleksiyonu için yazdığı *Katuna'da Dokuz Ay* adlı romanındaki empati, cesaret, farklı kültürler ve coğrafyalar gibi temalar işleniyor.

Yaratıcı okuma uygulamamızı, 7. sınıftaki yedi şubemizle, dokuz haftada gerçekleştirdik. Osman Şahin'in *Katuna'da Dokuz Ay* adlı romanını seçmemizin en önemli nedeni, öğrencilerimizin gerçek hayatla tanışmalarını, gerçeği gözlemlemelerini istememizdi. Sadece İstanbul'u değil, ülkelerinde belki de hiç ayak basmadıkları bir kenti, oradaki yaşlılarının hayatını ve köy gerçeğini gözlemlemelerini amaçladık. Bu amacı, dönem başındaki gezi yazısı kazanımıyla birleştirdik.

Başka bir kenti anlamak için, öncelikle yaşadığımız kenti tanımak çok önemliydi. İşe, İstanbul'u tanımaya çalışarak başladık. Kentin değişik semtlerine ilişkin gezi yazıları seçtik ve sınıfta öğrencilerle birlikte okuduk. Onlardan, yaşadıkları semtlerde gözlemler yapmalarını, notlar tutup fotoğraf çekmelerini ve oluşturacakları malzemeye bir gezi yazısı yazmalarını istedik. Okulumuzun olanaklarını da kullanarak, Boğaziçi'nde yarım günlük, rehberli bir tekne turu organize ettik.

İstanbul'dan Katuna'ya götüren bir roman...

Yazar Osman Şahin'in o büyümlü dili sayesinde, çok daha güzel bir geziye çıktığımızı düşünüyorum. Asıl gezi deneyimini, *Katuna'da Dokuz Ay*'ı okuyarak gerçekleştirdik. Önemli olan, öğrencilerimizin kendi yaşam olanaklarıyla Mardin yakınlarındaki Katuna köyünün olanaklarını karşılaştırmalarıydı. Dahası, empati kurarak farkına vardıkları sorunlar için çözüm önerileri oluşturmalarıydı.

Kitabı okumaya başlamadan önce izlettiğimiz, "Hayat Gezince Güzel, Mardin" adlı belgesel sayesinde şehrin yaşamı, coğrafyası, gelir kaynakları üzerine fikir edindiler. Öğretmen arkadaşarımla hazırladığımız sunumlarda, öğrencilerin romanda anlatılanlarla karşılaştırma yapabilecekleri, kendi yaşamlarına dokunabilecek görseller seçmeye özen gösterdik. Okula her gün servisle gelip giden öğrencilerimiz, kendilerini oradaki çocukların yerine koyarken, biz öğretmenler de kendimizi romandaki genççik öğretmenlerin yerine koyduk.

Beş haftalık bir okuma planı yaptık. Romanın yaklaşık 30-40 sayfasını evde okudular.

Bu aşamada, haftalık beş ders saatinin bir saatini romanın analizine ayırdık. Sunumlarımızda yer alan görsellerle romanda önlerine çıkan ayrıntıları karşılaştırdılar. Çoğu, şehir hayatında alışık olmadıkları görüntülerdi. Çocuklar, anlatılan köyün evlerinde banyo ve tuvalet olmamasına inanmadı. Sukabağının topraktan çıkışını, hangi amaçlarla kullanıldığını, o serüveni hiç bilmiyorlardı. İnsanların nüfus cüzdanı olmadan nasıl yaşadığını, neden mağaralarda barındığını, ne güç koşullarda yaşadığını anlamaları hiç kolay olmadı.

Her yerde gördükleri kadın ve erkek sembollerinin romanla ilişkisini sorduk onlara. Çokeşlilik, kadın hakları gibi birçok konuyu konuştuk, tartıştık, hayal etmelerini sağladık. Örneğin, Katuna'daki çocukların da, yetişkinlerin de bir zamanlar tuvalet yerine "hacet kazıkları"nı kullanmasına bir türlü inanamadılar.

Sonraki haftalarda Katuna'daki değişimin ve kimin neyi, nasıl değiştirebildiğinin üzerinde durduk. Devletin öğretmen olarak gönderdiği genç kızların, köyde ve her yaştan sakininde sağladığı değişim, tüm engellere rağmen mücadeleyi sürdürmeleri, öğrencileri çok etkiledi. Bu beş haftalık süreçte kültürel değerleri de sıklıkla konuştuk; bu süreci fotoğraflar ve videolarla destekledik. Mardin kültüründe çokça yer alan bittim sabununu, telkâri işçiliğini, muska kolyeleri, mırza kahvesini anlattık. "Kibar Feyzo" ve "Doktor Civanım" gibi filmlerden bölümler izledik. Bu filmlerden seçtiğimiz bazı sahnelerin romanda nasıl ele alındığını tartıştık.

Uygulamaya katılan bir grup öğrenciyle okul kütüphanesinde çekimler yaptık. Onlara, "Romadaki öğretmenlerin yerinde siz olsaydınız ne yapardınız?" ve "Romanda sizi en çok şaşırtan neydi?" sorularını sorduk. Değişim için uğraşan insanlara saygı duymaya ve kendilerine dönerek, "Ben neyi yapabilir, neyi yapamam? Benim elimden ne gelir?" sorularına cevaplar aramaya başladılar.

Çalışma sürecinde kitabı okuyan iki Sanat öğretmenimiz haftada birer saatlerini ayırarak, kitabı okumayı bitiren öğrencilerimizle birlikte *Katuna'da Dokuz Ay'da* anlatılanların haritasını çıkardılar. Öğrenciler açısından oldukça sıradışı kazanımlar sağlayan bu çalışmanın ardından, haritalarla çok güzel bir de sergi açtılar.

Yaratıcı okuma uygulamamızın en güzel aşaması, yazar Osman Şahin'in okulumuza gelmesi ve okurlarıyla buluşmasıydı. Üçlü gruplar halinde çalışan öğrencilerimiz, hazırladıkları tabloyu kendisine armağan ettiler ve serginin önünde sohbet etme fırsatı buldular. Usta yazarın öğrencilerimize, romanının gerçekçi yönünü, onu nasıl ve neden yazdığını, kendi serüvenini ve o hiç eksilmeyen umudunu tüm samimiyetiyle anlatması unutulmazdı. ●

Zeynep Cemali Öykü Yarışması 2018

6,7 ve 8. sınıflar

2018 teması **KARARLILIK**

Türkiye'nin genç öykü belleğinde iz bırakan ve usta öykücü Zeynep Cemali'nin anısını yaşatmak amacıyla 2011'den beri düzenlenen Zeynep Cemali Öykü Yarışması'nın 2018 başvuruları sona erdi. Milli Eğitim Bakanlığı'nın duyurduğu ve Türkiye genelinde 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin katıldığı yarışmaya gönderilen yüzlerce öykü şimdi değerlendirme aşamasında.

Geleceğin yazarlarının yetişmesine öncülük etmeyi, Türkçe'nin zengin ve doğru kullanımına katkıda bulunmayı hedefleyen yarışmanın 2018 yılı teması "kararlılık" olarak belirlenmişti. Bu yıl öykülere kılavuzluk edecek cümle de, *Öykü Öykü Gezen Kedi* adlı kitabındandı: "*Keçi inadı tutan çocuğa laf geçiremeyeceğini anlayınca sustu.*"

Her yıl Zeynep Cemali'nin roman ve öykü kitaplarından seçilen bir cümlenin rehberliğinde farklı bir temayı işleyen yarışmaya katılan binlerce genç, 2011'den bu yana öykülerini kardeşlik, hoşgörü, arkadaşlık, umut, cesaret, adalet ve dayanışma üzerine yazdılar.

Yarışmanın proje başkanı, editör Müren Beykan mart ayı başında 11. Eğitimde Edebiyat Semineri'nde öğretmenlere seslendi: "Kararlılık çok geniş bir kavram. İçinde hem inat, hem direnme, hem sebat ve sabır, hem de cesaret ve çalışkanlık barındırıyor. İstikrarlı, disiplinli olmayı ve tabii sürekliliği de içeriyor. Gençler, kararlılığın 'kör inat'tan öte bir okyanus olduğunu, hedefe ulaşmak ve başarmak için sevgiyle, sabırla sorgulamanın, gerekiyorsa yöntem değiştirmenin, başarısızlıktan yılmadan çok çalışmanın ve illa ki işbirliği yapmanın şart olduğunu öykülerinde ifade edecekler mi?.. Bu yıl heyecanımız böylesine katmerli." Beykan konuşmasını, "Hayal kuran, öykü kuran her çocuk, dünyamızın çok daha iyi bir yer olması için önemli birer yapıtaşı..." diyerek noktalandı.

Şimdi sıra seçici kurulda!

Zeynep Cemali Öykü Yarışması'nın her yıl usta yazar ve akademisyenlerden oluşan seçici kurulunda bu kez, **Çiğdem Sezer, Fadime Uslu, Semih Gümüş, Turgay Fişekçi** ve **Dr. Müren Beykan** yer alıyor.

Gençlerin her yıl daha fazla ilgi gösterdiği yarışmaya bu yıl 500'ün üzerinde öğrenci katıldı. Yurt genelinde 50'den fazla ilden "kararlılık" öyküsüyle başvuru yapılırken, Türkçe öğretmenlerinin yanı sıra farklı branş öğretmenleri de öykü yazmaya hevesli öğrencilerini yarışmaya katılmaları için destekledi.

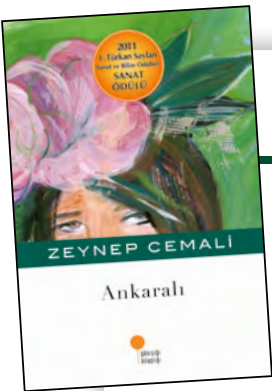
Bu yıl yine devlet okullarından ve özel okullardan eşit dağılımda öykülerin yer aldığı başvurularda, 6. ve 7. sınıfların, liseye geçiş sınavlarına hazırlanan 8. sınıflara göre yarışmaya daha yoğun ilgi gösterdiği gözlemlendi.

Ödül töreni sonbaharda, edebiyat ve yayıncılık konferansında!

Zeynep Cemali Öykü Yarışması'nın 2018 Ödül Töreni, 20 Ekim Cumartesi günü Kadir Has Üniversitesi'nde Günışığı Kitaplığı tarafından düzenlenecek yıllık yayıncılık konferansı 8. Zeynep Cemali Edebiyat Günü kapsamında gerçekleşecek. Her yıl olduğu gibi edebiyat ve yayıncılık dünyasının bir araya geleceği konferanstaki törene, aileleri ve öğretmenleriyle birlikte katılacak öğrenciler ödülleri, usta edebiyatçıların elinden alacak; birçok yazar ve yayıncıyla tanışma fırsatı bulacak.

Yarışmada dereceye giren öyküler ve seçici kurulun dikkatini çeken "Okumalık Öyküler" bu yıl da bir kitapta toplanacak. Zeynep Cemali Öykü Yarışması Ödüllü Öyküler Kitapçıkları, halk kütüphanelerine, okul ve üniversite kütüphanelerine, öyküseverlere ve basına ücretsiz dağıtılıyor. Kitapçığın geçmiş sayılarını **gunisigikitaligi.com** adresinden okumak ya da indirmek mümkün. 📖

Bilgi için yarisma@gunisigikitaligi.com

2019 teması YALAN

"Güneşin ışınlarıyla uyandığımda,
o akşam olanları anımsamaya çalıştım."

Zeynep Cemali'nin *Ankaralı* kitabından tema cümlesi.

SEÇİCİ KURUL Ayşe Sarısayın, Mine Söğüt,
Murat Yalçın, Tolga Gümüşay, Dr. Müren Beykan

ÇOCUK SESLERİ

Keçi bu kez de, 2018 yılında düzenlenen Adana, Samsun, Bursa, İzmir, Kocaeli ve Erzurum'daki kitap fuarlarını ziyaret eden çocuklara kulak verdi. Kitap fuarlarına gelen çocuk okurlar, internet kullanımı, e-kitap okuma ve dijital deneyimleri üzerine görüşlerini paylaştı.

"Annemin Facebook'una giriyorum ara sıra, ama sıkıcı... En çok Youtube'da zaman geçiyor."

Umut 11

"Film ve oyun sitelerini takip ediyorum, ara sıra ödevlerim için de kullanıyorum."

Efe 13

"Bu kitabın e-kitabı olsa daha hızlı okurdum, daha çabuk biterdi, fena olmazdı."

Ozan 11

"Pazar günleri babamın tabletinde Youtube izliyorum, zaman geçiriyorum."

Ece 10

"Günde 2-3 saati internette geçiriyordum herhalde, tam bilmiyorum."

Ulaş 12

"Takip ettiğim pek çok blog var, bu yaz kendi blog sayfamı yapacağım."

Seçil 14

"Sosyal medyada herkesi takip etmiyorum. Sınıftakilerin de birkaçını takip ediyorum. Güzel şeyler paylaşılması lazım."

Çiğdem 10

"E-kitap okumadım, ama beğenirsem olabilir, ilgilenebilirim."

Kaan 10

"Köpeğimizin videolarını paylaşıyorum, başka köpeklerin videolarını izliyorum."

Dilek 11

"İnternette oyun oynamak, film izlemek daha zevkli."

Onur 10

"Sevdiğim birkaç yazarın Instagram'ına, bir de oynadığım oyunun web sitesine bakıyorum."

Özlem 13

"E-kitap olsa okuması kolay olurdu, ama fuarda nasıl satılırdı ki kitaplar?"

Melek 11

"İnternette kitap okusam sıkılırdım herhalde, böyle basılı daha iyi, kitabım hep yanımda."

Can 12

"Okulda da giriyoruz internete, bence faydalı bir şey. Bir anda her şeye ulaşabiliyorum."

Ayşeğül 13

"Okul dışındaki zamanımın çoğu bilgisayarda geçiyor. Çünkü ödevlerim, projelerim, ders notlarım, filmlerim hep orada."

Tekin 13

"Annem pazar günleri onun telefonunda oyun oynamama izin veriyor."

Yasemin 8

GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI

GÖKÇE'NİN YOLU

Ahmet Büke

Ödüllü Köprü Kitaplar koleksiyonunun 21. kitabını yazan Ahmet Büke, bir gencin, ormandan geçip kendi kalbine varan yolculuğunu anlatıyor. Doğayla iç içe, başka bir hayatın mümkün olduğunu hissettiriyor.

Köprü Kitaplar

KÜÇÜK KOŞUCULAR

David Almond

Resimleyen: Salvatore Rubbino

Türkçesi: Mine Kazmaoğlu

Dünyaca ünlü yazar David Almond, hayat koşusunun başındaki bir çocukla, sonuna yaklaşan bir ihtiyarı buluşturuyor; başarının iyi anılar biriktirmekten geçtiğini duyumsatıyor.

İlk Kitaplar

BUGÜN HAYAL KURACAKTIM BUGÜN ÇOK SIKILDIM BEN

Gökçe Ateş Aytuğ

Resimleyen: Merve Atılcan

Çağdaş çocuk ve gençlik edebiyatımızın dikkati çeken yazarlarından Gökçe Ateş Aytuğ, aynı günü, iki arkadaşın gözünden aktarıyor. Çocukların duygu ve düşünce dünyalarının birbirinden farklı olduğunu hatırlatıyor.

Çocuk Kitaplar

ÇİKO'NUN SEÇİMİ

Füsun Çetinel

Resimleyen: Maria Brzozowska

Sevilen yazar Füsun Çetinel'den sıradışı karakterleriyle rengârenk bir dünyada, hayvan hakları ve sirklerin acımasızlığı üzerine düşündüren sınırsız bir arkadaşlık hikâyesi.

Çocuk Kitaplar

100 ŞATOLU ÇOCUK

Angela Nanetti

Türkçesi: Nilüfer Uğur Dalay

İtalyan edebiyatının büyülmüş kalemi Angela Nanetti, okurlarını, yetimhanedeki bir çocuğun rengârenk hayallerine ortak ediyor; savaşın etkilerinden farklılıklara kadar pek çok temayı ustalıkla işliyor.

Çocuk Kitaplar

TOMBİŞ MASKELİ BALOYA KATILMAK İSTEMİYOR

Behiç Ak

Sanatçı Behiç Ak'ın "Tombiş Kitaplar" dizisinin beşinci kitabı, maskelerin ardına gizlenmenin mümkün olmadığına işaret ediyor, felsefe okumalarının kapısını aralıyor.

İlk Kitaplar

KAYBEDENLER KULÜBÜ

Andrew Clements

Türkçesi: Mine Kazmaoğlu

Milyonlarca çocuğun seversen okuduğu Andrew Clements, kitapların dünyasında kaybolmayı seven bir çocuğun gözünden, okuma eylemine farklı açılardan yaklaşıyor.

Çocuk Kitaplar

#DAYANDÜNYA
#DİRENEDEBİYAT

Burada gençlik var!

ON8

Bazı insanlardan yalnızca uzaklaşmak gerekir.

KIRIK KALPLER KAVANOZU

Jean-François Chabas

Türkçesi: Azade Aslan

Fransız gençlik edebiyatının güçlü kalemi Jean-François Chabas'ın sarsıcı romanı, insanın ailesini değiştiremeye de geleceğini inşa edebildiğine, şiddet sarmalının yıkılabilir olduğuna işaret ediyor.

SAKLI BAHAİR

Çiğdem Sezer
Ödüllü şair, yazar Çiğdem Sezer, hayatlarına yön vermeye çalışan dört gencin yaşadıklarını, umutlarını ve kaygılarını dillendiriyor, her şeye rağmen devam etmeyi anımsatıyor.

OYSA AŞK

Jordi Sierra i Fabra

Türkçesi: Pınar Savaş

İspanyol edebiyatının önemli yazarlarından Jordi Sierra i Fabra'nın, kadına şiddeti gençlerin dilinden aktardığı roman, güçlü ve epik anlatımıyla dikkati çekiyor.

KARDA BIRDOKSAN

Susan Kreller

Türkçesi: Aylin Gergin

Alman yazar Susan Kreller'den, yaşatlarından "farklı" bir gencin hissettikleri eşliğinde, "normal" kavramının tartışıldığı, ilk aşkın ve ilk kalp kırıklığının hikâyesi.

Alman Gençlik Edebiyatı
2015 En İyi Gençlik
Romanı Ödülü

Z YALNIZLIĞI

Neslihan Acı
Sistemin kenara ittiği gençleri özenli dokunuşlar, etkileyici ifadelerle sarmalayan Neslihan Acı, ilkgencliğin hüznünü, yarına dair endişelerini dillendiriyor.

BENİ BEKLERKEN

Sibel Oral
Gazeteci yazar Sibel Oral, iki gencin kendileriyle ve yaşadığı toplumla tanışma sürecindeki hesaplaşmalarını lirik bir anlatımla işliyor.

GECE MAVİSİ ELBİSE

Karen Foxlee

Türkçesi: Mine Kazmaoğlu

Dünyaca ünlü yazar Karen Foxlee, geçmişin izini süren iki gencin, soluk soluğa bir uçurumda kendi gerçekleriyle yüzleşme yolculuğunu polise tadında anlatıyor.

2014 Davitt
Ödülleri En İyi
Gençlik Romanı

on8kitap.com

on8kitap

on8@on8kitap.com

ON8, bir Günışığı Kitaplığı markasıdır.

GÜNEŞİĞİ
KİTAPLIĞI

ZEYNEP
CEMALİ
EDEBİYAT
GÜNÜ 2018

Yayıncılık konferansımız
sekizinci yılında!

8. ZEYNEP CEMALİ EDEBİYAT GÜNÜ

20 Ekim 2018 Cumartesi
Kadir Has Üniversitesi

Edebiyata ve kitaba emek veren yaratıcılar ve profesyonellerle,
kitapları toplumla buluşturma sorumluluğu olanlar bir arada.

Tamgünlük konferansa edebiyatçılar, yayıncılar, editörler,
çevirmenler, illüstratörler, tasarımcılar, akademisyenler,
telif ajansları, kitapçılar, dağıtımcılar, sivil toplum kuruluşları,
kütüphaneler ve medyadan yetkililer katılıyor.

#zceg8

Konferansların içeriğine ücretsiz ulaşmak için
keciedebiyat.com